

מלות ההגיון

להרב החכם בישראל גדול שמו ' עטרת תפארת
עמן ' מורנו ורבנו משה בר' מיימון זללה"ה .

עם פירוש מהתורני מהור"ר משה מדעסוי נ"י ' בעל ספר נתיבות השלום .

חזבא פעם שלישיית לדפוס לטובת חברת **חנוך נערים** ולהועלת
החניכים השוקדים על שיעריה . ע"י הר"ר **אהרן** במהור"ר **זכרי'**
ז"ל מק"ק יערסלאו יצ"ו . . אשר נשאו לבכו להתעסק בדפוס חס' הזה
ולהגיהו בשקידה רבה. זכרה לו אלהי את כל עמלו . פועל ידיו תרצח
ותברך את חילו .

נדפס בק"ק ברלין

שנת **התקמ"ד** לפ"ג

אר

האישים פועלי צדק והישרים במעגלוחם
 בדרך חכמה ישבילו ואורחות מוסר נתיבותם

הה

נדיבי העם המפורסמים לשם ולתהלה התורני הקצין כהר"ר יצחק בן
 פ"מ הגביר הנכבד והמפואר כהר"ר דניאל יפה נ"י . והתורני הקצין
 כהר"ר דוד פרידלענדר נ"י חתן פ"מ הנ"ל . יחדו המה
 מיסדי ומנהיגי חברת חנוך נערים .

ערב לבני לשחר פניכם היום את הברכה הזאת אשר הוכאת לכבודכם , ולתפארת פועל ימינכם , הוא הספר
 באור מלות הדגיון לחרמב"ם ז"ל , ועל שפתיו יוסף לקח ה"ה הרב המפרש התורני החכם מהר"מ
 מדעמוי נ"י . יען ידעתי ישרת לבככם ונוגה צדקתכם לכל עיני שכל תופיע , בעשותכם לכם שארית נצח
 ופעלכם לדור אחרון תהלכם יביע , כיפקחתם עיניכם על חנוך ילוי עמנו הצעירים , ובכינתכם הרימותם להם
 מורים נבחרים , יודעי ספר מלומדי לשון עם ועם ומביני המקרא ע"פ דקדוק הלשון וצחות מליצתו , המה יטעו
 בלב הילדות מטעי החכמה ושחילי הדעת כגפן יפרחו , ואמרתו תיקר נא גם תפארת דברי הפ' הזה בעיני משכילים
 נמוכס היודעים יקר ערך חכמת ההגיון וחקירתה אל נפש הנעורים מה נעטה , למען הקים עמודיה בכית החנוך
 אשר הכינותם , להרגיל בה אה החניכים לאט לאט ועל שעריה יום יום ישקודו . כי מלבד אשר חקירתה
 תועיל לנערים מהירי שכל להרגיל את מחשבתם ורעיונם שהוא הדבור הפנימי . ללכת בארת מישוד ולא יסורו
 מן הצמת ימין ושמאל , התן להם ג"כ דרכים מועילים לישר את הדבור החיצוני שהוא המבטא בלשון בעינים
 כוללים לכל הלשונו (עי' שער י"ד מזה) , עד שכומן מועט ישיגואת כל הצריך להם להכין במקרא דברי מפרשיו
 הפגנים על עמודי החקירה הזאת , כנודע לכל ח"ך יטעם מנועם אמריהם . כיאת מיאין דברי הר"אמורתי ז"ל
 בכמה מקומות בפירושו אשר ירד לעומק חכמת ההגיון , כמו כפסוק ושמתו את זרעך (ראשית ג ט ז)
 הנפלאים בעיני הקורא בתחלת ההשקפה , ואחר הסתכלות ועיון מעט יראה שדבריו צדקו יחדו בכחינת ההקש
 התנאי המדובק (שער ז מזה) , וכמוהו במקומות לאין מספר . ומה מהוק האור ומרפאלנפש דברי הרב
 חמפרש המאירים נתיבות כל חלקי לשה ק ושמושיהם וגדר כל אחד מהם ע"פ כללים הגיונים , כנראה לכל
 מתבונן בהקדמת אור לנתיבה :

והנה

יהנה לא מצאנו מאומה בטעמינו אשר יורו דרכי חקירת מלאכת זאת ואופני עשיית ההקשים האמתים כ"א
ברברי הרמב"ם האלה המדעתקים מלשון ערבי , זהו גם הוא הרב ז"ל לא היה כוננו כ"א לבאר חמלות
ישמשו בהם בעלי המלאכה הזאת , כנראה מפתח דבריו ובקראו שם הספר באחד מילות ההגיון , והמעט
אשר הזכיר מעומק חקירתה אי אפשר להלמיד להבינו לולא אם תקדם לו ידיעתה מספרי חכמי האומות ,
והתעורר הרב מהר"ם זנ"ל לפרש את דברי הרמב"ם לגלות כל נעלם ולבאר כל פתום דבריו , והרבה להעמיק
במלאכה הזאת אשר תספיק למתחילים להבין חבור הקדמות ההקשים עם גדר כל אחת משלש התמונות שזכר
הרמב"ם ועוד נוסף עליהם גם חתמונה הרביעית אשר אברגאלי נוס . וכבר יצא באורו לאור עולם בשנתתק"ב
ע"י הרופא התורני מהו' שמשון הקאלירי נ"י , וכשנת תקנ"ו הודפס שנית ע"י התורני מהו' בעד מואלהנוביצ'ו .
אמנם ברבות הימים הלכו הספרים האלה הלוך וחסור עד אשר תמו ויאבדו מעיני אוהביהם , ומה גם הפליטה
הנשארת עמנו היום לא תצלה להשיב נפשות המתאווים לבא בהדרי החקירה הזאת , מפני חיל השינואות
הצרים עליה לאין מטפר מדפוס השנית זנ"ל , והמה הרבו מכשולות עלי דרכה זנתיבותיה יעקשו , וכמעט
השתחו את דבריה הנעימים ונאון הפארתה יתעכו , עד אשר עבר עליכם רדת קנאה לאורני בחיל ארועכם
וימינכם תסעדי להרים קרן הספר הזה עוד הפעם לטובת חברת הנוך נערים , ובעקבותיהם יצאו גם
שאר טהורילב המתנדבים כתי' לקנותם במחיר , ואנכי שקדתי בהגהחו בעיון עמרץ וחפש מחופש לחזק כל
ברק , הסר משם כל אבני מכשול ומשוכת חדק , למען כל דורשיו לא ילאו , והנחורים ירוצו בהכנת דבריו
ולא יגעו . גם ראיתי ונתון אל לבי לקבץ הדברים ששמעתי מפי הרב המפרש או מספריו , זמכל מה שהשפלת
בענין זה מפי כל חכם , והכצתים על מקומם הראוי , באשר דיגוש בזה הקורא משמיל .
ועתה ! הואיל ופנו נא אל עבודתי , ועיני כל חכם לכיבחנו אם לא למועלת רבה עמלתי , למען ישמח לב
כל מבקש חכמה לראות את יופי הספר הזה בני בליל הוא בהגרו , וימהר למשקולן בסף
סחירו , להיות משען למעשה צדקתכם מפנינים יקרה , ולעזר פעולת ידכם מכל הפצים נבחרה .
והמכונן שמים יכונן לגנח מעשיכם , עוד כל ימי עולם תקום תפארתכם , וכחקות השמש והירח תהל תהלת שמכם ,
כתאות צעיר עברכם .

אהרן במהר"ו ז"ל מיערסלאו

הקדמת המפרש

אמר המפרש תיבת הניון שם כגור' משרש רבא .
 והוראה לפעמי' השתדלות העיון והמשכה
 (מצדיט' אצל' און בשראכטונג) , בקראת כפי בעלי
 המכסה הדבור השנימי והמקשה ולפעמים יפול על
 כטווי והדבור בכלי המכסה והוא הקראת הדבור' הניגיני
 והכטווי . כי מה שכלמר והגיה בו יומם וליילה (יהוש' ל"ט)
 והגיהי בכל פעל' (תהלים ע"ו"ב קח"ג ה') והג' ה'
 לכו חכ' כוז' . (תהלים א"ש ד') כל זה יאמר על השתדלות
 העיון ושריונות השכל , אחרי שנאמר על כלל הכופל
 בלה"ק על הקב' כפפ' המשתכל' להנין ולהשכיל אמתו'
 הדברי' . ואולם מה שנאמר ולשוכי אס יהגה רמיה (תיוס
 ב"ד') , פי צדיק יהגה חכמה (תהיוס ל"ו) לשוככס
 עולה חכמה (שעי' כ"ט ג') . לא יהגו בגרוכס (תלי'
 קט"ו) והגה מפ' ויא' (איוכ"ל ד') . הודחה כטווי
 ככלי הדבור' שהס הגרון , הלשוין והשפתים . ובלשוין מז'ל'
 (סכהדריון ג') נאמר ההגה את השס' כאותיותיו . על
 המוני' אף אותיות השס' מן השפה ולסוף . וכנה כפל על
 שני העניני' הללו שם אחד מד' היתס' שניני' ל' לפי
 שהכטווי והמשכה הם כמ' גוף ונפש דכקיס ונאחזים זה
 בזה בקשר אחי' וחזן שכתו שאס' תהפ"ד היתס' מן הגוף
 ישאר כאכון דומ' והיא גם היא לולי שהתלכס כגוף החצ'לס'
 ותקטר משיני כל כבצר , אחרי שלא תוכל להתודע אל
 האדם בעודו כמיס' כי אש באמצעות פועלוסיה , כן
 הדבר בקב' והמשכה כטווי כלי כובת הלכו והמשכות
 השכל' איכובי אס הכרה בעלמא כקול רעס וקול רעס
 לא קול דכרויס , והרעיון הדק הפנימי לא יחדע ולא
 יחבל ולא יעש' אס רעס בעולם חק' לנפש כי אס אחרי
 הלכסו תלכוסו הגוף באמצעות התנועה הגופנית'
 באופן שי' לא הרעיון מיטש המדבר אל המוס' וזמס' אל
 איכרו התנועה , ומכללס כלי הדבור ומשס' אל האויר .
 יולד בו תנועו' טובות , ומן האויר אל און השומע עד
 שיכ' וקשומע , כוכה המדבר , והקשר הזה שבין הרוחני
 והגשמי הוא ענין כעל' עד משגד פעלי' אכו מרכי' בכל
 יום ומפלי' לעשות כמ' ש' הר' מא' כמ' ס'ו' ע'ש' וילאס'
 כל חק' להביע עד קומו' , ולהנין איך תהנה התנוע'
 שגשמי' במוח לדבר רומני שהוא ההשנה וההרגש' בנפש'
 וכמו כן איך מהשנה היא הרוחנית הולדתנועה גשמית
 כפוס' , ומ' א' המ' אסס' כמס' ס' הכונו' שהנשע' כסניס'

מרוחנית המאכל והגוף הגשמות המאכל לך היא חסכי'
 עם הקקירה החמתי' כאשר וירוד זה המזקי' האחרוני' .
 שכל מאכל יול' ד' דס' ומן הרס יולד המ' הזכוכ' כלל
 שקיריון כל' (כערוון וזפט) שיהי' מקור התנועה
 הרגומית . הנה עם כל זה אין בדכרויס הללו ושיכ' י' אס'
 מוכרכו' . כי המין הזה הנזכר כול' דבר דק וזך וכלתי'
 כופל תחת המוסים . ומפני זה רא' ילקרותו דבר רומני'
 לא שגס כל זה הוא כהפס' במקוס' , וכגכל' בלטה חרסקי'
 ומתנועע תנועת ההעקה ממקוס' ליק' ס' . לא כן ההג'
 הנשע' שהיא לא תהפס' במקוס' . ואינה נכל' במרמקיס'
 ולא כופלס' התנועה העקה . ולא כ' עדן אין אכו
 יודעים איך מתנועה מקומית הולד השגה . וכן להפך ,
 ובכ' נאכנו מכווכהו יותר מדאי שלל דנינו כי אס לבדור'
 הקשר האמך והפזק שנין הדבר' הפנימי והכס' ני' ויש עוד
 פחינה אחרות יותר עמוקס' . וממנה יתכאר צורף הדבור
 הפנימי אל מכווני' והיא מיוקדת על הכלל הזה : כל השגה
 מושית היא כשרטוס' . וכל השגה שכלית היא נכלל' סר'ל'
 שכל השגה מושית מתהקטל' המושע' שהוא דבר א' פרטי
 זאולס' ההשגה השכלית תמוטע בכלליה דכרויס' שהס'
 השניני' הכלליס' אישי' רביס' ומיניס' וס' גיס' כאשר
 יתכאר למעיון כספר הזה (שער יוד) והנה הדבר יודע
 ומינס' ככמעט אי אפשר לאדם להפשיט' כלליות הדברי'
 ולנירס' כמשתכחו כי אס באמצעות הדבור דהיינו שיניור'
 כמשתכחו התיכות הפזרות על העניניס' בהס' הכלליס'
 ד' מתהקיקות הבכורה והקבחה , הם מיניס' כולליס' .
 ואולם אי אפשר לאדם שינייר' כמשתכחו ענין המתיקות
 מושט' מהדבר הפהוק און ענין האכמה מושט' מהא' ש'
 המכס' וענין הבכורה מושט' מאיש גבור לולי שינייר'
 כנפש' אחרות און הכרות שס המתיקות והגבורה והקבחה
 כפי אשר יחדו כדבור' ההג' זילעניניס' ההס' . ועי'
 האותיות און ההכרות ההס' יעיר' בנפשו הענין המושט'
 הכי' אה באמצעות הכס' המוכיר' , כאשר נכאר בצרקיס'
 הכאים' , וכלעדי' כהפכילה היתה כמעט שאי אפשר לאר'
 לעמוד כרעיונו' על ענין חולרי' מושט' מהחולרי' .
 דהיינו כל זמן היות נפש האדם קשורה ונאחזה כג' הוס'
 וכגבלת עלי' דס' , זאמרוי' כל העניניס' הכלליס' הם
 חולריס' מושט' טיס' מתחולרי' ככאר' כואר' כפרקיס'
 ככאים' , וכל ההשגות' השכליות' קונכות על עניניס'
 כולליס'

כולליס'

ביללים : הע' אי לפ' לחשוב בהן כל עשי הרבו'ה' זכור
ומכובר משהי כתיבת פללו מדוע הונח כלה"ק תיבה אחת
להוראת המכתב והנה גה והוא שיש הגה עם כל
המקצף משנו כזכור :

והנה עם הגיון הגבור מן השירם הזה לא נמצא
במקרא כי אם בספר הפלי' ושם פ' רש"י לפי
ענינו . דהיינו כתיבה שצומה ונקודה (כער לכתוב)
ר"ל המסדלות הרעיון והמחשבה על פני כפולת הפלא
היזירה וההצמחה אשר הזכרנו כי הזשורר אז כמכובר
לשעיון כפסקים ההם : אחר נידע'ה' משפט עשה
כפולת כשיון קשרע' ועל המקורה הזאת אח' כמהום
אחר איש בער לא ידע וכפולת לא יבין אח' זאת וכלן הוסוף
ואח' הגיון סלה (הפלוס'ט) כלומר שראוי להזכר
סלה כדרכי ההשגחה הכפול' חיד' וקצ' רש"י כפולת כפול
יכול כשמה יפעל וכל מר' זהו והלשון לא יועיל לי כי אם
שברה ולזיוודע כיה' משפט עשה ישלם לרש"י כרש"י
ולא יפרחו רשעים ולא יז' אז כל עווליו און' כי אם להשמד
עדו עד לפי שהקור' הזאת אחת משנות התורה כידוע :
ובגמ' (כריכות דף כ"ח ע"ב) ת"ר כשלה ר"ל
ככנסו תנמידיו לנקרא אמרו לו ר' למדנו
לרמות טיים וזכה בהן לפי העולם הכל אשר להם
הזהרו בכבוד סבירים ומכעו כניכם חן ההגיון וכו' .
ופי' כערוד' זהו פירוש הפסוק כזורתו ירש' יפירש לא
מרגילים במקרא יתור שדאי השום דמשכח' לשון אחר
מ' יסת' הילדים . והנה פרוש ראשון של רש"י הסכתעם
דכריה גרוד' ד'ל' שהזר' לאה נכיו במקרא יתור מדלי
מכלי פנוך לבער לפי דרכי בקלות ודרשות מ"ל גורם
להם שילמדו לפרש' הפסק כזורתו וכפי העולה על דעת
פנינתם וגם כיון כי לא יב' שו' אל המקובל והמקור
בידינו איש מפי איש עד מרע"ה כפרום הכתיב ורמזיו
וקודיו אשרי היותם לילדים ומורגלים מנוער לזעזע
בעין שכלם ולהם ין אל כונתם ויהי' א"כ לפי הדרך הזה
ההגיון שזכר ר"ל הרבו' הפנימי והפסחבי' הזכיר את
הלמידיו שימנעו את כנייהם מלסמוך על הגיון להם (כלך
דענקן מדיטאניא) כפרוש התורה כי אם יפוח הונס
לשחוש אל הפולה ולא יסורו מן הדבר אשר הגידו וקנינו
ימין או שמאל כי זמן עיקר ויסוד התורה שבע"פ ולפי'
ששני שזכר רש"י תפי' הכונה מנעו את בניכם מהפרכות

כתיבה (פלוודרו) ולזיהי' פי' הגיון הדבור החזוני
והמכתב כשפתים , הנך רואה שמלת הגיון במקרא
ובתלמוד מורה על הרעיון והכטוי (דענקן אונד
שפרעכן) סלה לאביקא הידוע חלל כפלי ה'כמה
לזורחה על הגיון נגידה מן .

לאגום

הזורה כלזיון ג' כפסם על האסירם
והכטוי פעם על כרעיון והמחשבה .
ולפעמים על הפכיה שהיא הקנין כנפש למנוח מחשבות
אסתיות וזכויות ואין כמום כלשן רומי הנקראת לאטיון
תיבא המרפח שתי' הכוונ' הללו לכך השתמשו הלאט' ימי
בזה כתיבה יובית וקראו'ה' המכמה שהיא כשם לאביקא .
ופעם יקראו'ה' כשם **דיאלעקטיקא** . וגם
היא מלה יונח הנגזרת מן **לעגריין** ענינו
הדבור . אלא שתיבא דיאלעקטיקא מיוחדת יותר אל
המשא והמתן והפלוס'ט בעניני' הללו . ומלת לאביקא מור'
על כלי הלמוד בהישגת השכל והקנין המכתב וכשאלו
המעתיקי' בימי הרמ"כ יקראש' ד'ל' והעתיקי' את ספרי
המכמה מלשכות בעתים ללשוננו הקדושה מלאות בה
הגיון מסכתת בכל נד עם תיבא לאביקא או תיבא
דיאלעקטיקא שהיא הלמוד בהישגת השכל והמכתב .
ודעת דרכי השמוש והמשא והמתן כשם על כן וזוהו
כמרוכזיבה שהיא וימדים לענין ההוא . ויהיה ענין
מלאכת ההגיון (דיאלקטיקא ריכטיב' זו דענקין אונד
זו שפרעכן) ואיכנו לא ההגיון הכוזר כפסוק ולא היזר'
כדבריוס'ל' כי אם תיבה כהפדשה לנורך בעתה
כספרים : וכסמוך תראה שפי' דיעה הזאת שנוי' על
אפי' ששית ספקש והמופ'עד שיהכך לומר שההגיון ילמד
לאדם דרכי ההקש והזנות ואופני השמוש בהם : והנה
תועלות הסקירה הזאת רבות ועצומות ולא ימאס בהן כי
אם לכשקש' או מ' שסו' נערך מכל חכמה . כי ה' סקי' נתן
לאדם לב לרעה ולהטין ולהשכיל כפלאות היזירה
כגדולות והעצומות לאין תכלס כדי להכיר גד לחו'
ורוממות ולפולות לו על רב' שיבו אשר הוא גימל בכל
שש'הו ככל רג' עם בר איומן זכא התרו' בתרום מ'ד
סרמם הרומש על הארץ באשר הארץ פעל מונחה הלבנו'
כשער הכסיהם כשפלה ככתיבה הזאת . אכל כמה יודע
איפוא סדרך אשר כ'ך בו לכגיע אל רום המושכלות הללו
ואך בשאר בהן מן בעשות והמוקש אם לא נמצאך להבין

הקדמה

והעצבים כרצון הכעס להרים יארת הרגלי אדם אחד מעל כארץ. כן אפס למכ שיחמ' כדרכי דקדוק הלשון או כדרכי ההגיון ולא יתכוון עליהם להביא פרסיה. אלא שפס כל זולת סר מהשת' בהם. וא"כ יאות למשכיל לומר שהשת' איכותן בהם כדי להשיג אמתותם ומהותם ולהרגיל את כפשו במקורה הזאת כדי שתישרת שכלו והלמדו ללכת ב'ורח מישר וכמעבלי דקק, ושלל לקוד מדרך האמת יחיו ושמאל :

וכי שאמר כלבך הלא כל המלאכה הזאת התחדש מאריסטו היוכי ותלמידיו זמתי ולכן ניקומאכו כי אשקוד על דלתותיו לשמוע מאתו אורק הסשכל ודרכי הלא הזכירונו רבותינו הפוסקי' מלכת האפריון. ואפרו לנו לקרות בספריו כי הם ספריו מינוני' הממשיכים את הלב בסברות כדויות ודעות כחכות. ואם כחמי ישראל אמרו תול'לם דופה הרכלמלאך ה' זבאות יבקשו חורה מפי'הו ואם לאו יבקש חורה מפי'הו. ומכ'כ בליש הזה אשר לא מכני עמינו הוא ולא דאס אור התור' מימיו. ואם המלא יפאל בפיו דבר אמת. כמעט שינטל כרוב העשיות והשיאות. כמלא' אהו. דע כל ידידי מרמך השם. כי לא לקרות בספרו אריכוטו היוכי אכי מסיחך כי אם לשמוע דברי סכמה מפי עד התורה רכיכוטש כר מימון ז'ל' אשר אסף ולקט אוכל מתוך השפלות וכהג. עם היוכי הזה כמנהג ר'ם עם אשר. תוכו אכל וקל. סתו זרק זמרי אשר קל המסילה והרים כל כמשול מדרך הסכמה ולא קבל מן הסוקרים הנכרים כי אם דרכי' ככושי' וישרים המזוקקי' פכל סיג ותלא' ואשר אין בהם כפחל זכרתי הוא הרב הגדול הזה לסמך עליו וליכך בעקבותיו ולא נירא מפחד הרשת המזורה על דרכי המקורה האלושית אשר שידעבו שהי'. בכ הסכה הזה פלם עם א'היו מדבק בתורתו ובמ'תיו. ומהג'ם שיש יחרון לכללי ההגיון מעל שארי המקורות אשרי' ש'יכן תליוות כשקול הדעת וכפלק הסברא. כי אם מביארי' ומוכרתי' במופתי' סוחכי' אשר לא יפול בהם שום ספק ומחלוק'. כאש' יארע במכמות השב' ולהיות והמוקר אשר מעולם לא פסקה בהן המחלוקת וסל' הסברא והאומר. בחל'ף הזמנים והמקרי' והמזגי' והאמונים כדודע. לא כן חכמת ההגיון כי היא ככו' על אדני המופת האמת והיא כמו מכ' הסדקסי'. ומכונן סקופו' וגיימטריאו' שאין מקו' להסות כסם

את דרכי השכל ולהשיג כפי האפשר לנו ואיך תכיר כעצם ותכדיל בין האמת ובין השקר. כתיזה אופן תביע ותעל'הן המושכלו הראשוני' הירדעות לכל אדם כשכל במשכיל מעלה מעלה מהשגה להשגה עד עלותה אל המקירות הנשגבות הע'ג'ם בקנה המטה א'ר כידה מדבר הסכמ' הצליוכה הכפלאה והצפון: ל'פרים הולכי הם אשר אליה ישת'ק כל משכיל ירא'ה' כהשוקה עזה מכיכה. ואם יחן איך כל הון כיתו כאהכ' הסכמ' כוז יכו'לו. והן אמת וכוון סהשכל' האכוש' לכד בלעד'י הסורה והקכל לא השכייע נעש סוק' להעדרן בזור הסיים כי אם ישען איש על רוח תכונתו לכד בלי עזר ומגן התורה זקבלה. יפשא בעור באפ'ה ולא יס'קו לו דרכי ההגיון להשמר מן המכוכה והמוקש כאשר קרה למוקרים רבים וכנכדים אשר לא עליה' גבה אור תורת ה' מעול'. או אשר גבה לבס כבאות ובאון לבעיט בתורת ה' ולאמר סכמהי העמוד ליכי ככוונתי. המה כשלו זכטלו כהמודות כל יקומו כוקשו לכדו כעמ הטעות והמכיכה. אמנס גם הדומר כחורת ה' והעלמין כדרכי ככיליו ומכמיו כלמה וכתמים לא כשכיל זה ימלט מהנורד להכדיל בין האש' והשקר ולאומר את עצמו מכשעות. באמונה ודעות ודיקים ורקדוקיהם ופרטיהם וככל מה שדרשו מו'ל' מן המדות שהקורה נדרשת בהם פעמים יאטרך לדמות דבר אל דבר ופעמים להכדיל כיניהם. פעם להכריח בראיה זמופה ופעם לשקול בפ'ק הסברא הנכונה. פעם ידרוש האמת בינו לבין עצמו ופע'ש'א ויתן עם המקשיב לקו'ו. ויש'ש'חוכס עם השולק על דבריו. ככל האופנים הללו יאטרך לדרכי ההקש והמופת. להכריח סכלתי בודע מן הכודע וללמוד הסתו' מן המשורש. והכלל שכל משכיל ומכ'יה' מי שיהי' צריך שיסתמש כדרכי ההגיון הללו לעשות מהם הקשים ולמכר מהם מופתי' כאמני' אשר לא יכונו. ואם יאמר איש אסכס ולא אשתמש כדרכי ההגיון הרי הוא כאלו יאמר אעצים את עיני זאכ'יט ככוככי השמים שמעל או אדבר עם בני אדם ואכתוב ספרים ולא אשתמש כדרכי דיקדוק הלשון. הלא כמזמק יהי' ואתה הראה כעירוש' ל'ער'ז' מזה הספר שבו שיסתמש איש בכלי המכטל והדבור ואפשר שלא ידע איך ינופעו השפתי' והלשון וכה'ך והאנים כדי להוסיף ההכרות הכן: או כמו שאפשר שילך אדם על רגלים מחלי'שום על לב איך יתנועעו השורקים

הקדמה

כדרך נכונה ומתקנים גם את הדבור המיוזבי שבזאת
הפארת האל ויהרנו על כפפת הארץ ומו שלא זכין
לכלכל דבריו כראוי וכמשפט איך ישיג האמת כפרוש
החור והעתיקי ז'ל וכאמת רואי אכחנו שהמפרשי רובם
ככלם לא כמנעו מלעסוק בעניניו הללו וקצתם העמיקו
בהם עד מאוד כגון הרשב"ם והרא"ש והרא"מ וכו' והרב
בעל מדת אהרן שכת' פרוש על שלם עזרת מדות חוכו
רצוף אהבה כללו ההגיון ודי בזה להסיר הסלוקה מעל
התורה אשר הקרבתי לפניך היום :

והנה הרב' ללא בא כי אם לפרש סמלוח אשר
ישמשו בהן בעלי מלאכת ההגיון לכד'
ולכך קרא את הספר הקטן הזה באר מלות ההגיון והו'
כבר נדפס עם שני פרושי' ארבעה פעמים . בקרית ב'
בשנת הר"ם לאלף הששי . כבאד' לי' בסנה הרפ"ז לאלף
השביעי . וכיוצא' פעמי' בשנת הש"י והשכ"ל לאלף הששי
אכל המפרשי' הפס לא השיגו את דברי הרב' ל' כלל'
וכמעט שלא היה להם שום ידיעה במלאכת ההגיון'
וכשנת הקכ"ב הפזיר בני התורני העוסק במלאכת פרשול'
מוהרר שמשון הקלירי למכר פרוש קצר על דברי הרב' ל'
וכן עשיתי והוא הדפ' ק' כפראנקפורט דאדר . ואלום
נפלו בדפוס ההוא טעויות רבות לאין מספר . וגם היה
הפרוש ההוא בלתי מספ' ק למתחילי' מרוב קצורו . לכן
הרחבתי את הבאור ההוא לה עלת המשכיל אשר לא נסה
ללכת בדרכי' הללו . וכמק' ס סקצר הרב' ל' יותר מ' או
הוספתיו אנו על דבריו למען לא ינטרך המשתוקק אל
הידיעה הזאת ולדרשה מעל ספרי החכמים אשר לא
מכני עמיזו הם . ואתה הקורא קח כל את ברכתי אשר
הובאת לך היום . ואם שניתיה קל הטוב וכפר בעד סגגתי
ויאיר נתיבותי ואתה שלום :

בהם מדרך האמת ימין ושמאל . אף כי אין בדרכי ההגיון
דבר משגוי ומתעה בחיטו לא דרך ה' . כי רמזקי' המה
מעל עיקרי הדת והאמונה ויסקידי התורה ודבר אין להם
עם המצות והאזהרות וכל יושבי הכל ושיכני ארץ אף אם
יהחלפו במדות בדעות ובדעות כלם יודו לדברי בעלי
ההגיון אחרי שהכלית המכמה הזאת אינה לגזור על
דברי אמת ושקר או רע וטוב בעצמם כי אם להודיע
הדרכים אשר בהם נביע אל הנכח האמתון השקר
והטובמן הרע . והרי אין ס'ק שהחופץ לאדם דעת נטע
בלבו דרכי ההשכל' וקבע לו מוקים ומשפטי' ישרי' על
אשר ידם יכין דבר מחוד דבר וישיג הנעל מן הנודע
ויג' א האם' יאחרי אשר ברא את האדם כללמו אין ספק
שרצה שיטכיל האר' הדרכי' הפס וישתמש בהם לכמון
כפועל ה' וכמעשי ידיו ולהגות בתורתו ולהבין פרושיה
ועמקי קודותיה . ול' הסוקר בדרכים הפס הרי הוא
עוש' רצון קונו . ומ' שימשכ כעוסק בדברי הכלי או כקור'
בספרי' חייכי' רחמכ' ליצן מהאי דעתא :

אמנם ידעתי שהיו קצר והמלאכה שרובה וכמעט
שלא יספיקו ימי שני חיי האר' המעשים
והרעים לפסוק כג' פת כמאזה עלינו ללמוד וללמד
לשאר ולשמות והם דברי' העומדים ברומו של עולם
ואיך יפנה לבו לעסוק כפרפראות לחכמה כאלו . ואלום
סבחי וראיחי שהדרכים הללו קלים עד מאוד ויכול
המשכ' להגיע עד קופס נשכים שלשה ימים ב'י עמל
ויגיעה כלל . וראוי לבחורי' השוקדי' על דלתי התורה
שיקבעו טעה אמת או שתי' כשכובע להחכות בדרכי הללו
אחרי שהם רבי המועלה גם כלמוד הגפ"ה וכפליפ'ל
קברים לפי שהם מישרי' את שכל האדם ומדריכים אותו

אמר רבינו משה בן כבוד הרב רבינו
 מימון זצ"ל שאל שר אחד מבעלי
 החכמות התורתיות ומאנשי הצחות
 והמליצה בקשון הערב לאיש עין
 במלאכת ההגיון שיבאר לו עניני
 השמות הנזכרים הרבה במלאכת ההגיון
 ויבאר לו: (א) הסכמת אנשי המלאכה
 (ב) לפי מה שהסכימו עליו ושיכון
 בהם לשון קצר מן המלות ולא ירבה
 (ג) לכפוף הענינים כדי שלא יארכו
 הדברים כי אין בונתו לגדל כבודו
 ללמוד המלאכה הזאת למה (ד) שספר
 לו מונתה כי ההקדמות המונחות למו
 שידעה ללמוד המלאכה הזאת רבות
 אבל היתה בונתו ידיעת הסכמתם
 (ה) ברוב השאלות לא זולתה ועתה
 אתחיל בזכרון מה שתכסוף ואומר:

(א) הסכמת כי דברים הנוגעים בענין הנחת
 והלשון וגם כבוד המלות שישמשו
 בהם הסכמים אין לנו להתכוין כי אם על מה שעלה
 בהסכמה אצל מניחי הלשון: (ב) לפי מה שהסכימו
 עליו (וילקירליך איכר איין גקומן) כי באמת אף
 שלשון הקודש יקרא לכל דבר בשמו הכאזה לו ולפי
 שבעו והוא הלשון האמתית כ"ש בעל הכוזרי מ"מ
 במלאכת ההגיון אין לנו כי אם ללכת במהלך ההסכמה
 כי פעמים הוכחה כוחה הטיבה כלשון על ענין אחד
 ובעלי ההגיון יעתיקוהו על ענין אחר כפי הצורך
 במלאכה אשר הוא עוסק בה ד"מ טיבות התחלה
 וקפור הנזכרים בפרק הכל אין ענינם בהגיון כאשר
 הוכח כלשון כידוע לכל מחבלי ואין זה כי אם
 הסכמה גרידא מבעלי ההגיון: (ג) לכפוף הענינים
 כמו שעשו הנמשכים אחרי הפרטי אריסטו שהרבו
 להאריך עד למאוד וילאם הקורא כרוך דברים אשר אין
 להם קצה: (ד) שספר לו ממנה מעומק העיון אשר
 במלאכה היא והוא אחרי שלא יסחלל כי אם בהכמות
 הוריות איכנו חפץ לגדל כבודו במלאכת ההגיון כי
 אם לדעת ולהכין המלות שישמשו בהן בעלי המלאכה
 היא: (ה) כרוך השאלות כי בעלי ההגיון על
 כרחם ישמחו בטיבות מושאלות כפי אשר יסכימו
 להשתמש בהן אחרי שמית הלשון לא ישים על לבו
 למדע שמו כדלויס לצורך מלאכת ההגיון:

פתיחה למפרש על שער א

אמר המפרש חלית מלאכה ההגיון כאשר זכר הרב כסוף המאמר להישיר הנפש המשכלת ולהרגיל
 לכהון בין האמת ובין השקר ולזה תהיה ותשקוד על מקשבות כני האדם וגם על מוצא שפתם עד
 שהישר המשכחה (והיא שינויי הנפש הפנימית ורעיונה שהם המושגות והמושכלות המלומות וההכרורים
 והדחיות המיוחסים כלם אל הכח המקשבי) הנקרא בפי החכמים הדבור הפנימי ותקן גם את הדבור
 המיוצגי (והוא המבטא אשר יבטא האדם בשפתיו ויוציא מפיו את העולה על רוחו למען ישיג המשכיל דרכי
 המשכחה וההקש ולהכין דבר מהוד דבר וילמוד לכלכל דבריו כראוי עד כי יכין השומע את כל אשר בלב המדבר
 מבלי תוספת וברעון כלל והנה המקשבות הן או מושגות הכוללות באמצעות ההרגשות מבלי צורך א משפט השכלי
 כשמיש הקול וראיות הצבץ ומשום המושג (והרגשת הרעיון והצמאון והכאב והנחת ודומים) אשר על
 ידם תתפעל נפש המיוצגים את שכווי הגוף ומקרויו בהרגשה גרידא מבלי צורך אל פועל השכל או התכוונה או
 שיוסף עליהן פועל השכל ויחבר שני מושגים כאלה ויאמר ד"מ הכנור משמיע קול העורכ שמור או אין
 הכנור

הכבוד משמיע קול ודומיהם , ולזה ימצאו בכל משפט על המעט שני דברים והם שני המושגים אשר תרכיב: או תפריד כרעיוניך , כגון העורכ והשמרות , הכביר והקול וכיוצא בזה , והנה הדבר אשר ממנו התחלה הדבור , כגון במשל שלפניו הכבוד או העורכ וכיוצא בזה יקרא למדקדק הערכי התחלה הדבור ולכעל מלאכת ההגיון יקרא כושא , והדבר אשר יקרא אל זאת ההתחלה , כמו במשל שלפניו השמעת הקול , או השמרות , יקרא למדקדק הערכ , ספור ההתחלה , ולכעל מלאכת ההגיון , הכושא , והנה הרב הולך ומבאר לך את השמות הללו :

שער א

שער א

השם אשר יקראהו: (א) מדקדק הערכ
התחלה הוא אשר יקראו בעל
מלאכת ההגיון: (ב) הנושא . ואשר
יקראהו המדקדק: (ג) ספור ההתחלה
הוא אשר יקראהו בעל מלאכת ההגיון
(ד) הנשוא . בין שיהיה הספור (ה)
שם או (ו) פועל או (ז) מלה או
כרך כל זה יקרא נשוא . ואין הבדל
בין שיהיה הספור חיוב או שלילה רמיון
זה אמרנו ראובן עומד . נאמר ראובן
נשוא , עומד , נשוא . וכן ראובן בלתי
עומד , נאמר ראובן , נשוא . בלתי
עומד , נשוא . וכן באשר נאמר ראובן
עמד או יעמוד , נאמר אנחנו , ראובן
נשוא , עמד או יעמוד , נשוא . וכן
באשר נאמר , ראובן בבית ראובן נשוא
בבית נשוא . וכן באשר בא הספור
(ס) בכרך , אם בשם , אם בפועל או
מה

(א) מדקדק הערכ - בעל לשון הערכיים : (ב) הנושא . הוא הדבר אשר אליו נמייכ או אשר ממנו נשלול דבר מה , ויקרא למדקדק הערכ התחלה , כשכור שממנו התחלה הדבור והמאמר , כי מציאות המסופר על דבר מכלעדי הדבר יסופר עליו כמעט (ואם האם תיחס הקול או השמרות או העצם , על כרחך שתוסקו אל דבר מה , ויהיה הדבר ההוא התחלה המאמר , וכעלוי ההגיון יכנוהו בשם נושא המאמר , והכלל אמר : (ג) ספור ההתחלה . הוא הדבר המדובר על ההתחלה היא אשר קראנוה כושא (כגון הקול והשמרות וכו' המיוחס אל הכבוד או אל העורכ) : (ד) הכושא - כללו יכשא על שם הכושא , כי אין לו מציאות בלעדיו הכושא : (ה) שם . פעמים שנכטא הדבר המיוחס אל הכושא ע"י התיבה הנקראת אלל המדקדקים שם . ד"מ יעקב איש חם , ויהי יעקב נושא ואיש חם כושא , או ראובן בכורי , יהיה ראובן נושא בכורי כושא , או ראובן עומד , כמו שזכר הרב , כי הפועל הכינוי כלה"ק דינו כדיון השם : (ו) פועל . ד"מ ראובן עמד : (ז) מלה . ד"מ ויהי כן , ויהי אמריו . ויהי חיבת כן או אמריו כושא המאמר והם נקראים מלות . והנה במשל שזכר הרב משמע שבמאמר ראובן בבית או כשוך יהיה הכושא מלה , כי אמריו שזכר הרב משל לפועל , ומשל לשם , כשא משלו ואמרגם על המלה , כגון ראובן בבית ובאמת כלה"ק אין זה משל אלל לשם , כי חיבות בבית וכחך למעלה ולמטה הם שמות מצטרפים עם אוחיות השמות כמו שזכר בשער י"א מזה המאמר . ולכן עזבתו את המשל שזכר הרב ז"ל ובקרתו במלות כן , ואמריו . וכאמת בלשונות העמים הוסיקם להשתמש במלה שאם תשאל ד"מ אנה ראובן , תענה דריון או דרויון . אובן או אובנתן זהו מלה , ואולי גם כלישון הערכי כן , והיה לו למעתיק להרגיש כזה , אמריו שלל העתיק כי אם לכעלי לה"ק ולהם בבית וכחך שמות ולל מלות : (ס) ככלל . כלומר

מה שהתחבר עמו / כל זה נקראהו
 נשוא : (ט) וכלל הדבור המרכב מהספור
 והמספר ממנו / היה חיוב או שלילה /
 ר"ל הנושא והנשוא יחד / יקרא משפט
 או גזרה / ויקרא ג"כ המאמר הפוסק /
 והמשפט ג"כ יש לו שני חלקים הנושא
 והנשוא / (ו) ואם היו מלות המספר
 רבות / דמיון זה / אמרנו ראובן העברי
 אשר היה עומד בבית שמעון / הרג בנו
 לבן הארמי / הנה אנחנו נאמר / זה
 המשפט / נושא / ראובן העברי אשר
 היה עומד בבית שמעון / ונשוא / הרג
 בנו לבן הארמי : (ז) והקיש על זה /
 הנה כלל השמות שעניניהם מפרשים
 בזה השער / ארבעה : (ח) הנושא : (ט)
 והנשוא : (ג) והמשפט : (ד) והמאמר
 הפוסק :

כ

הצורות והרעיונים ההם ולהסיק עליהם / ונריך שחוקיף על שיהם עוד סימן הסכור וההרכב או הפרוד
 וההכבדות / כי באמר אדם מי או אכן מרגיש / לא ישמע ממנו השומע יחס הנושא לא כהרכבה ולא
 כההכבדות / ונריך א"כ שהרמז להשומע את כוונתו וחומר ר"מ האדם הוא מי או האכן איכנו מרגיש וזהו הנקרא בפי
 בעלי ההגיון איכות המשפט כי על ידו יודע יחס הנושא אל הנושא הכפוי הוא אם בשלילה / ולכד מזה הצורך עוד
 לסימן אשר על ידו יבין השומע אם ספרת הספור היא מכלל או מן הנושא או מקצתו ויקרא לבעלי ההגיון כמות
 המשפט / מעתה סימני המשפט ארבעה / סימן הנושא אסימן המיוכח או השלילה והוא האיכות /
 וסימן הכללי או הפרטי והוא הכמות / ר"מ כל א' הוא ב' / יהיה כל סימן הכללות / א סימן הנושא /
 הוא סימן החיוב / ב סימן הנושא / קצת א' איכנו ב' יהיה קצת סימן הכמות / א סימן
 הנושא / איכנו סימן השלילה / ב סימן הנושא / ולפעמים הרכיבו בעלי הלשון ב' או ג' סימנים בתוכה
 אחת / כאשר תראה בדברי הרב בשער הזה בעשרים הכלים :

כל

אם לא יהיה הנושא מבוחר היטב / כי אם מוכן מכלל
 קידם או המתאחר / דומה למה שאמרו חז"ל לאו בפירוש
 איתמר אלא מכלל / ומאכנו כזה במקרא / ויהי כיום
 דבר ה' אל משה שלא נזכר מה היה / אלא שהוא נאמר אל
 הקודם ומוכן מכללו / וכן יהיה אור / ר"ל יהי כמא /
 כי מלת אור הוא נושא ומלת יהי מקשרת הנושא עם
 הנושא אשר תקשר בכחוב ומיכנת מכלל / שהוא מלת
 כמא / וכדומה : (ט) יכלל ה"כור וכו' / כלומר הדבור
 אשר יכללהו הספור והמספר או המאמר והנושא יחד /
 יקרא משפט או גזרה / בין שקשרת הנושא עם הנושא /
 ואשרת יש לנושא פלוני כגון פלוני / או שהכללת ביניהם
 ואשרת אין לנושא זה כגון זה : (י) ואם היו וכו' /
 כלומר פע"פ שחיכות הגזרה היא רכיה / מ"מיש לה
 שכי חלקים / האחד נושא והשני כנושא / ואז"ס כל חלק
 וחלק אשר שיכלול משפטים שונים המחוברים מנושאים
 ונושאים אחרים / וכולם חלקי הנושא או הנושא הכללי :
 (יא) והקש על זה / כלומר וכן ככונת כזה : (ב)
 הנושא / כלה"ע סוכיעקט : (ג) הנושא / פרודיקאט :
 (ג) והמשפט / או המאמר הפוסק / אורטייל או זאטץ /
 יודיניום / פרוס זיא :

פתיחה למפרש לשער ב

בשער הזה ירדק הרב אמרי כל חיבות המאמר
 או המשפט / כדי לימד לכל אחד מהם
 מיוחד / ולכאן אזכר השיגיהם כפרט / והנה אמרי
 ששתיית שכל משפט מורכב מנושא ומכנושא / ע"כ שחיד
 בדבור הפנוני סימן לנושא וסימן לנושא / והם החיבות
 אשר בהשפעתם תחבורר נפש השומע להעלות על רוחו
 הצורות והרעיונים ההם ולהסיק עליהם / ונריך שחוקיף על שיהם עוד סימן הסכור וההרכב או הפרוד
 וההכבדות / כי באמר אדם מי או אכן מרגיש / לא ישמע ממנו השומע יחס הנושא לא כהרכבה ולא
 כההכבדות / ונריך א"כ שהרמז להשומע את כוונתו וחומר ר"מ האדם הוא מי או האכן איכנו מרגיש וזהו הנקרא בפי
 בעלי ההגיון איכות המשפט כי על ידו יודע יחס הנושא אל הנושא הכפוי הוא אם בשלילה / ולכד מזה הצורך עוד
 לסימן אשר על ידו יבין השומע אם ספרת הספור היא מכלל או מן הנושא או מקצתו ויקרא לבעלי ההגיון כמות
 המשפט / מעתה סימני המשפט ארבעה / סימן הנושא אסימן המיוכח או השלילה והוא האיכות /
 וסימן הכללי או הפרטי והוא הכמות / ר"מ כל א' הוא ב' / יהיה כל סימן הכללות / א סימן הנושא /
 הוא סימן החיוב / ב סימן הנושא / קצת א' איכנו ב' יהיה קצת סימן הכמות / א סימן
 הנושא / איכנו סימן השלילה / ב סימן הנושא / ולפעמים הרכיבו בעלי הלשון ב' או ג' סימנים בתוכה
 אחת / כאשר תראה בדברי הרב בשער הזה בעשרים הכלים :

הרמב"ם שער ב

שער ב

(א) כל משפט 'אם שיתחייב בו דבר
 לדבר 'באמרה ראובן חכם' או
 שמעון עומד 'או תשלל בו דבר מדבר'
 באמרה אין ראובן חכם 'או לא עמד
 שמעון' וכאשר תחייב בו דבר לדבר'
 נקראה המשפט המחייב 'וכאשר
 תשלל בו דבר מדבר' נקראה המשפט
 השולל 'ופעמים יהיה שהמשפט המחייב
 יחייב הנשוא לכל הנשוא 'באמרה כן-
 אדם חי' וזה נקראה מחייב כללי' (ב)
 ונקרא כל 'ההקף הכללי המחייב'
 ופעמים יהיה שהמשפט המחייב יחייב
 הנשוא לקצת הנשוא 'באמרה קצת האדם כותב'
 ונקרא קצת ההקף החלקי המחייב 'ופעמים יהיה שהמשפט השולל ישלול הנשוא
 מכל הנשוא 'באמרה אין אחד מבעלי החיים אבן' וזה נקרא השולל הכללי' ונקרא
 אין אחד 'ההקף הכללי השולל' ופעמים יהיה שהמשפט השולל 'ישלול הנשוא
 מקצת הנשוא' באמרה אין כן-אדם כותב' או קצת האדם בלתי כותב' או אין
 קצת האדם כותב' וזה נקרא החלקי השולל' (ג) ואין הבדל אצלנו באלו שלוש
 הלשונות בשליקה החלקית 'אבל אנחנו נבחר המיד שתהיה לשוננו בשלול
 חלקי' אין כל 'בלתי כללי' ונקרא אין כל ההקף החלקי השולל 'ויהיו ההקפים
 ארבעה 'כל' וקצת' ואין אחד' ואין כל' ויהיו המשפטים בעלי ההקפים
 ארבעה 'מחייב כללי' 'מחייב חלקי' 'שולל כללי' 'שולל חלקי' 'ואם לא יחבר
 בנושא המשפט הקף כלל' באמרנו האדם כותב' קראנו זה המשפט סתמי' רוצה
 לאמר שהוא סתום ולא נגדר בהקף' (ד) ודינו אצלנו

הפירוש

שער ב

(א) כל משפט אם וכו' . כלומר כל משפט לא יתלם
 מלכתחלה משתי אלה אם שכתב המושא עם כמותו .
 ד"מ אם האמר ראובן חכם . הנה קברת רעיון הקמת
 עם ציור האדם המושא הנקרא ראובן . או ששולל הכמות
 ממושאו וכאמר ראובן אינו חכם : (ב) ונקרא כל
 כלומר מלת כל תקרא ההקף הכללי . כי מלות כל וקצת
 כמו הקף גדר המשפט . אשרי ששלדס ורמוז המדבר
 אם יקוף המשפט ויכלול את כל אימותיו הנשוא . או לא
 יקוף כי אם על קצתם . ולכן יקרא כל ההקף הכללי .
 וקצת ההקף החלקי : (ג) קצת . כלומר מלת קצת
 תקרא ההקף החלקי המחייב וכן מלת אין אחד ואין
 כל נקראות ההקף הכללי השולל . וההקף הפרטי השולל :
 (ד) ואין הכדל אצלנו . ר"ל שלם לשונות הללו . אין כל
 וקצת כלתי . ואין קצת . כותבן שיה . אבל אכחנו נבחר
 המיד כלשון אין כל . או כלתי כללי . שהוא קצת וכלתי .
 אבל כלשון השלישי אין קצת . כמעט שהוא כותב לשולל
 כללי : (ה) דינו אצלנו . כלומר לנו בעלי מלאכת ההגיון
 שיה

(א) וזה נקראה מחייב חלקי : (א)
 ונקרא קצת ההקף החלקי המחייב . ופעמים יהיה שהמשפט השולל ישלול הנשוא
 מכל הנשוא . באמרה אין אחד מבעלי החיים אבן' וזה נקרא השולל הכללי' ונקרא
 אין אחד 'ההקף הכללי השולל' ופעמים יהיה שהמשפט השולל 'ישלול הנשוא
 מקצת הנשוא' באמרה אין כן-אדם כותב' או קצת האדם בלתי כותב' או אין
 קצת האדם כותב' וזה נקרא החלקי השולל' (ג) ואין הבדל אצלנו באלו שלוש
 הלשונות בשליקה החלקית 'אבל אנחנו נבחר המיד שתהיה לשוננו בשלול
 חלקי' אין כל 'בלתי כללי' ונקרא אין כל ההקף החלקי השולל 'ויהיו ההקפים
 ארבעה 'כל' וקצת' ואין אחד' ואין כל' ויהיו המשפטים בעלי ההקפים
 ארבעה 'מחייב כללי' 'מחייב חלקי' 'שולל כללי' 'שולל חלקי' 'ואם לא יחבר
 בנושא המשפט הקף כלל' באמרנו האדם כותב' קראנו זה המשפט סתמי' רוצה
 לאמר שהוא סתום ולא נגדר בהקף' (ד) ודינו אצלנו

זה המאמר הקטן למאמר המלך: (ו) והוא משפט קצתו מסויב. דיכו כדון קצת הארץ כותב: והוא משפט מלקי מסויב: (ז) (הוא משפט קצתו שולל. דיכו כדון אין כל האדם כותב והוא משפט חלקי שולל. כי כל עוד שלא נגדר בהקף כללי כפרוש. אין לנו לתפוס כי אם המושב. ויהיה דין הקטן כדון החלקי): (ח) איש נטרד. וידי. כענין מה שקראוהו המדקדקים שם פרטי. והוא אשר לא יפיל על אישים רבים כי אם על איש מיוחד: (ט) האישי. והמשפט הזה לא יגדר בשום הקף אמרי שאין הנושא לא מין ולא סוג כי אם איש פרטי אשר לא יתואר לא בכלל ולא בקצת. ומשם הסוף בעצמו יהיו בו דרכים שזוה כהן למשפט הכללי. כי גדר המשפט הכללי הוא שיהיה פרט הנשוא מכלל הדברים אשר יש ג'ים משיגי הנושא דהיינו שיהיה כהנשא מכל אישי הנושא או שיהיה מכלל כהנשא. לא כן בהמשפט המלקי. כי הוא יסויב וישולל בדבור אחד. ויסויב לקצת פרטי הכישר. וישולל מקצתם. את הנשוא כהוא בעצמו. לכן נשתנה דיכו מדון המשפט הכללי. כמו שיבאר בשער זה מה המאמר. ואמרי שבהמשפט הפרטי אין לך דבר ככנס המה גדר הנושא של יסופר ממנו הנשוא. והוא או מסויב לכד או שולל לכד. כי איכות המשפט שזה לכלל אשר ישיגוהו משיגי הנושא. לזה יהיה דיכו במקצת מן הדרכים כדון המשפט הכללי. ואולם יש צו"ג דרכים מדרכי המשפט המלקי. ויתאר להכיל בס"ד מענין הכללות והיסוד. והם איכות כל קצת (י) כמות המשפט. כמות הוא הדבר אשר עליו ישאל השואל כמה. (יא) ואיכות. הוא הדבר אשר ישאל עליו השואל איך. כאשר יבואר ענין האיך והכמה וגדר כל אש' שהם בשער יו"ד. לכן הענין אשר יגיד לנו כפי מהדברים הכלליים כחוד נושא המשפט. יקרא כמות המשפט. והענין אשר עליו יודע איך יהיה המשפט. אם מסויב או שולל. יקרא איכות המשפט: (כ) השלילה. כוונת קצת מקרא ההקף המלקי. האדם. כושר. כלמי השלילה. כותב. הנשוא. ולכן יהיה המשפט שולל מלקי: (כא) החסויב. כלה"ע ב'א'הכדי. אפירמאטיפוס (כ) השולל פרטיינכדי. כעגאטיפוס: (ג) המסויב הכללי. אגמיון ב'א'הכדי. אפ רחאטיפוס אינווירזאלי: (ד) המסויב המלקי. כווכדרי ב'א'הכדי. אפירמאטיפוס פארש'קולארי

כדון החלקי תמיד בין מחיב או שולל. כי אמרנו האדם כותב: (ו) כחו אצלנו כח קצת האדם כותב. וכן אמרנו אין האדם כותב: (ז) באמרנו אין כל האדם כותב. וכאשר היה נושא המשפט (ח) איש נטרד באמרנו ראובן חי או שמעון חכם וכו' כותב. קראנו זה המשפט (ט) האישי. ויהיו חלקי המשפטים ששה בהכרח. אם מחיב כללי ואם שולל כללי אם מחיב חלקי ואם שולל חלקי או סתום וכחו כח החלקי בחיוב או שליילה או אישי והוא ג' יהיה מחיב או שולל. ואנחנו נקרא מה שיורה עליו המשפט מענין הכללות והיחוד (י) כמות המשפט ונקרא מה שיורה עליו מענין החיוב והשליילה (יא) איכות המשפט דמיון זה אמרנו כל אדם חי נאמר זה המשפט כמותו כללי ואיכותו החיוב. וכאשר אמרנו קצת האדם בלתי כותב אמרנו זה המשפט כמותו חלקי (יב) ואיכותו השליילה וכל השמות שעניניהם מפרשים בזה השער יד שמות הם והם (א) המחיב (ב) השולל (ג) המחיב הכללי (ד) המחיב החלקי (ה) השולל הכללי (ו) השולל החלקי

הרמב"ם שער ב ג

הפירוש

החלקי' (א) הסתמי' (ב) הפרטי (ט) ההקף
הכללי המחייב' (י) ההקף החלקי המחייב'
(יא) ההקף הכללי השולל' (יב) ההקף
החלקי השולל' (יג) כמות המושפט' (יד)
ואיכות המושפט ;
פרכיבכדר אומפאנג , אמכיתוס אוכיוורזאליטר כמפאנס : (יב) ההקף החלקי השולל . דער כוונדר פרכיבכדר
אומפאנג , אמכיתוס פארטיקולאר כעפאנס ; (יג) כמות . דיא מענגי . קוואכטיטס : (יד) ואיכות . דיא
בישאפטייט , קוואליטאט :

שער ג

שער ג

(א) כל משפט שיהיה נשואו פועל או הפועל ומה שיהיה חייב או נקראהו מושפט שניי' בין שיהיה חיוב או שלילה דמיון זה אמרנו ראובן עמד או אמרנו ראובן הרג את שמעון כך אלו נקראים המושפטים השניים בעבור שהם בקם בלתי צריכים אר דבור שלישי יקשור בין נשואים ונמשאים להודיע באיזה נשוא הם
(ב) כל משפט שיהיה וכו' . ידוע מהסקדס שכל מאמר מורכב על המעט משלש חייבות , מכאן מכאן , ומחייבת המרכיבה הנשוא עם הנשוא , ד' מיעקב ה' ה' הולך , רא בן יהיה מי , אלל יחי , פה , השורכ ה' ה' שחור . והנה מחייב הלמון כללו לשעמים החיבה הסיף המרכיבה , כחך הנשוא , והסיפו עליהם הוראה הוסף . ולפעמים אף הגוף והמין , אלא שאין זה הכרחי , ומדנו לשלשם מיכה אמת הנקראה פעל , ד' מתקום ועקב היה הולך , כמרז לאמר יעקב הלך . וכללו אם כן במלת הלך , אמת החיב' הסקרת עם הנשוא . וכן במקו רא בן והיה מי ואל יהיה מה , כאמר ימיראובן ואל ימות , ויחי א"כ הוראה החיבות הללו מורכבת מכאן המשפט , וקשר עם הכינאל , ומכחיבת הזמן כגון עבר ה' ה' או עתיד , ותיבה כזאת פקרא למדקדקים פעל (כלל עתיד ווארט , ווערכוס) , והיה זה כהסקמה מחייבי הלשון' לאהבה הקנור . ואולם עינינו הרואות שלא בכל עת כמרז להשתמש בפועל כמקום הכאוי והמקשר , כי לפעמים הכינאל החיבות כמות שהן ולא כללו כשוי המאמר עם הפועל המקשר ועם הוראה הזן כחך ת בה אמת , ד' מתכאמר העורכ הול שחר , הארץ היטה ההזוכדוטה , וחורה תלות הוא ויהיה על קשור הנשוא עם כושא ועל הזן , ולכשווי תיבה מיוחדת כגון שאמר , חסו , וכדומה . והנה ההסקמה הזאת לא כפלה על גד הקרי וההזדמן כי אם בכוכה מיוחדת מחייבי הלשון ועל דרך כלל מחייב נשתמש בפועל , ומחייב כשוי המאמר כמות שהוא , כי כלשון הפרכושאר לשונות העמים כמרז להשתמש בפועל , אם היה כשוא שמעט פעולה או הפעלה . או קבלת הפעולה (ויירקן אודר לידן) או הפכי שהוא העדר פעולה או העדרק למה , והכלל שיהיה רציון הכאוי שנוי והמורה ע"י פעילת הפועל במקכל הפעולה , איהעדר השכו וההחדרה ה' ה' (פר עכדרכב דורך ווערקן , אודר מאנגל דער פרעכדרונג) , ד' מ' הלך (גינג) , סי (לעכט) , ימות (וירט שר רכן) , ינוע (וירטזיך כוועגן) , ודומיהם , ענין אשר עליו יורה כשוא המשפט הוא פעולה או קבלת הפעולה , או הפעם עתה

הם המושפטים' (כ) אבל אם היה נשוא
 המושפט שם הנה נקרא אותו השלישי
 וזה כי אמרנו (ג) ראובן עומד לא תורה
 זאת המלה על קשר נשוא זה המושפט
 בנושא באיזה זמן היה אם ראובן הוא
 עומד עתה או היה עומד במה שעבר
 או שיהיה עומד במה שעתיד ואי אפשר
 מבלתי דבור ג' יקשר הנשוא בנושא בזמן
 ידוע

מאם העדר הפעולה או העדר קבלת הפעולה הראויה
 וככל אלה כשחש בפעל וככלו כשוא המשפט עם מלת
 הקשר בסיון אחד אבל אם יהיה כשוא המשפט לא שנו
 ולא העדר שנו כי אם מקרה מואר או תשיג ממשיגו
 הכחש כמו שחור הפו אמד גדול קטן חכם
 יכול וכדומה אף לא ישתמשו בפעל מיוחד כי אם
 ויחזו הכשוא כמות שוא וישתמשו במלה המרכבת הכשוא
 עם הכשוא כמו היתה הפו יפה אמד והיה למלך
 וכדומה מזהה אחרי טורה הפעל על פעולה או
 הפעלה או העדרם והם שנוי או העדר שנוי וכל
 שנוי כופל חסח הזמן או אפשר לפועל הכלתי זמן מיוחד
 שחי בשעה או מחי היה ראוי להשתכן ולא כשתי ולא
 כללו סך מי הלשון גם הזמן עם שאר הוראות הפועל
 וסכרו מהם חיכה אמת כמו שזכרנו והמשפט הממוכר

מחשף ומפעל אחריו שלא יצטרך לעיני שלישי שיקשר בין כשוא לנושא טורה על הזמן יקרא לדעת הרב המשפט
 שנוי: (כ) אבל אם היה כשוא המשפט עם והוא לין מכללו להורות על פעולה או שנוי כהכרח עד שיפול חסח זמן
 שיושר וצחה שגשיות ממנו כשוא המשפט בהכרח שתימד ותאמר מתי הביג זה הכשוא לנושא ולזה יצטרך המשפט
 אל דבור שלישי להורות על קשר הכשוא בנושא ולימד הזמן מתי היה הקשר הזה ע"כ נקרא המשפט השלישי פעמה
 כל המשפט שיכדיל בין קשר המשפט לנושא ולא יכללס בחיכה אמת מורכב בהכרח משלמה חיכות מנושא מנשוי
 ומקשרם וככללו הוראת הזמן לכן יקרא המשפט השלישי ואולם אם מכתב כשוא המשפט עם קשרו ועצית ממנו
 פעל או יקרא המשפט השני והעבין השלישי שהוא קשר הכשוא עם הכשוא מאוכר עם הוראת הזמן יקרא דבור
 המצולות (דג ועלכזט ששענדויג צייטווארט) היות (זיין) ודע שכל זה בלשון הערכיים ושאר לשונות העמים
 אבל בלשון הקודש ימצאו דבורים שהם שנויים ואש"כ לין כשוא המשפט לא פעול ולא העדר פעולה כי אם שם האר
 שתארי הכשוא כמותך משחור פי הים מושך אלפי גדלת פירושו גדול אמה הכסא אגדל ממך פי אהים
 גדל אדמו עצם ואתו כזולע ילכינו יחכמו זקמתי שבתי קטנתי ככל אלה הפעלים ודומיהם לין רעין
 הכשוא לא שנוי ולא העדר שנוי לכן אם חרזה להעתיק את הדבורים האלה ללשון העמי אי אפשר מבלתי שח"ש
 בדבור המצוי שהרעין השלישי שזכר הרב כי שך משחור אומר (ואר פיכשטר) אגדל (איך ווערדי גרויש
 זיין) אדמו (זיא זיכר רויט) ווערדן רויט ווייק ווייז זיין ודומיהם והוא מסכים למה שזכר הרב כי הוראת
 הכשוא לא פעולה ולא העלה ולא העדרם וא"כ צריך שנשתמש בדבור השלישי אבל טבע לשוניו הקדושה יונא מן
 הכלל שזכר הרב ואיכו מקבי' עמו כלל וכלל כי בלה"ק אם כשוא המשפט מקרה משתנה כלומר הכולל פחת השנוי
 כשחש בפעל שנוי אף אם לין הכונה עתה לדבר על עכין השנוי או העדרו וכל המעלים שזכרנו ענינים מקרים
 משתנים ובלתי עצמותיים לנושא לכן ישחמש בעל לה"ק בפעלים ואולם אם כשוי המשפט מקרה בלתי משתנה או
 מואר עצמותי אזי כשחמש בדבור השלישי וכניח את הכשוא במות שהוא בי כל פועל מורה על דבר המשתנה או הכולל
 חסח השנוי ואלו כתב הרב קצרו בלה"ק כראה לע"ד שכן היה כוונת כל משפט שיהיה כשואו פעולה או הפעלה או
 שם מורה על הקרה בלתי קים נקראפו משפט שנוי כו- אבל אם היה כשוא המשפט שם מורה על מקרה קים או על
 דבר שהוא בעצמות הנה בראיהו הדבור השלישי: (ג) ראובן עומד מלה עומד ככאן שם ולא פועל כינוני ואלו
 בלשון הערב חיבת השם ככדל' שתיכ' הפועל הבינוני כמו בלה"ע (זיין שטיהנדר) הוא שם אבל (ער שטיהט) הו'
 פועל כינוני והיה לו למעתיק להרגיש בזה ודין המלה כדון השם אלא אפרי שהמלה לין הוראתה שלמה מכלי שם

הרמב"ם שער ג

הפירוש

או פצל , כי אחת אם חסאל אנה ראובן , וחומר על
 או לפני , פדיון לא נש'מה המענה , של כן אין צורך
 לזכרה כיסוד : (ד) כטה או לא כטה - כלומר כיו שהוציא
 כשפתיו בדבור המורה על הזמן , כמו הפירוש א' ס' ד'
 או שלא פוציאהו , ואמר העורב שקור : (ה) דבור
 הסג'לות - והוראתו קטר הכסוף עם הכסוף מחובר עם
 הוראת הזמן : (ו) הצדדין , שהם הנלי הסמפט , ואופן
 התקשרו'כשו'כו כנושאו הכהכרה אכ כלפטר , או ככמנע ,
 וכל'א כולפס ווערט , כגון מ'ז , ק'אן , מ'אג , ד'ארף
 וכו' : (ז) אפטר זד - כלומר ת כה אפטר הקרא זד , וכן
 הכרת וכמנע : (ח) המספט כשניו , דם אורטייל מיט
 דעם זייס ווארט , יודניוס קוס ווערנט : (ט) הסמפט
 כשלישי , דש'אירטייל מיט דעם פריכידונגס ווערט
 סיון , יודניוס קיס קוסילס : (י) כלד , דיא בילפס
 ווערט , ד'מקלן , מ'ז , ז'אל , מ'אג , ד'ארף וכו' ,
 ווערנט אויקסילאר א : (יא) הכדיר , דש'פריכידונגס
 ווארט מיט דעם פרידיקאט צו זאמן : (יב) דבור
 סמנילות , דם זעלכסט כשטענדיג - ז'ט , ווארט , זיין ,
 ווערנט קובשטמכטיפוס :

ידוע עבר או עתיד ' כמו אמרנו ראובן
 הוא עתה עומד ' או היה עומד ' או ימצא
 עומד ' שיה אצלנו (ד) בטה בדבור הזה
 או לא בטה . ולכן נקראו השלישיי .
 ונקרא הדבור אשר יקשור הנשוא בנושא
 בזמן ידוע עבר או עתיד (ה) דבור המציאות
 והוא היה ' או היה ' או יהיה ' ומה שנגזר
 מהם ' כיהם יורו על מציאות הנשוא
 בנושא בזמן מיוחד . ואם תחבר בנשוא
 המשפט מדה תורה על איכות מציאות
 נשואו לנושאו ' כמו אמרנו ' אפשר
 ונמנע ' וסובל ' והכרת ' ומח'ב ' ומנגה
 ונאה וראוי ' וצריך ' ומה שדומה להן .
 ופעמים תהיינה אלו המלות והדומה להן
 יאנחנו נקרא אלו המלות והדומה להן ' (ו) הצדדין
 באמרנו האדם אפשר שיכתוב
 אפשר שירכוב (ז) אפשר צד ' וכן באמרנו כל
 אדם בהכרח חי ' הנה נאמר כי בהכרח
 צד ' ובאמרנו ראובן צריך שיעמוד ' ראובן
 מנגה שיקלל ' ראובן צריך שילמוד ' ראובן
 צריך שיעשה כך ' כד'אלו נקראים צדדים .
 ויאנחנו נקרא הפעלה הדבור ' והפעלות
 הדבורים . הנה כד'אלו השמות אשר החב'ארו
 עניניהם בזה השער הם חמשה והם ' (א)
 המושפט השניי ' (ב) המושפט השלישיי ' (ג)
 הצד ' (ד) הדבור ' (ה) דבור המציאות :

אנחנו נקרא אלו המלות והדומה להן ' (ו) הצדדין
 באמרנו האדם אפשר שיכתוב
 אפשר שירכוב (ז) אפשר צד ' וכן באמרנו כל
 אדם בהכרח חי ' הנה נאמר כי בהכרח
 צד ' ובאמרנו ראובן צריך שיעמוד ' ראובן
 מנגה שיקלל ' ראובן צריך שילמוד ' ראובן
 צריך שיעשה כך ' כד'אלו נקראים צדדים .
 ויאנחנו נקרא הפעלה הדבור ' והפעלות
 הדבורים . הנה כד'אלו השמות אשר החב'ארו
 עניניהם בזה השער הם חמשה והם ' (א)
 המושפט השניי ' (ב) המושפט השלישיי ' (ג)
 הצד ' (ד) הדבור ' (ה) דבור המציאות :

פתוחה למפרש לשער ד

בשערים מקודמים לא זכר הכני אלס משיני המספט האמד , ומשנה ידרוש על שנים מהם ככהתכנס .
 ומה שיתקייב מכניהם , וידבר בשער הזה מ' מספטים סנוש'אם וכוש'אכ אמד , דכיינו שנוש'א
 מספפט האמד הוא כעצמו כשול המספט השני וכן כוש'אם , רק הם מחסלפים בליכות דכיינו שהאמד ימייב דבר חדבר
 והשני ימללו ממנו , וזס החכבות שקייוב מחכבד לשלילה , ויכלר סרכ כל אופני ומיכי ההתנגדות הזאת , ויקרא שם
 לכל אמד מסס , וכסוף הסרק ימוכ לכלר חנאי המספט האמד , ואופן התקפתו :

כל שני משפטים אשר נשואם ונושאם
 אחד בעצמו וזאת שהאחד מחיב
 והאחד שולל הנה נקרא אלו שני
 המשפטים מתנגדי ונקרא החיוב והשלילה
 המתנגד דמיון זה באמרנו ראובן חכם
 ראובן אינו חכם או האדם כותב האדם
 אינו כותב הנה אלו שני המשפטים
 נקראים מתנגדים וכל מה שדומה להם
 ואולם אם היתה ההתנגדות בין שני
 משפטים בעני הקפים הנה זה יש לו שם
 יחדו וזה כי שני המשפטים המתנגדים
 אם חבר עם כל אחד משניהם הקף כללי
 באמרנו כל אדם חי ואין אדם אחד חי
 הנה שני המשפטים נקראים מתהפכים
 וזאת ההתנגדות נקראת הפך ואם חבר
 בכל אחד משניהם הקף חלקי באמרנו

קצת האדם כותב וקצת האדם אינו כותב
 משניהם הקף כללי ובאחד הקף חלקי וזה הענין
 נקרא הסתירה (ב) וארו הם שני מינים המין האחד שיהיה האחד מחיב כללי והאחד
 שולל חלקי באמרנו כל אדם חי אין כל אדם חי הנה נקרא אלו השנים סותרים
 והמין השני שיהיה המשפט האחד שולל כללי והאחד מחיב חלקי באמרנו לא אדם
 אחד מעופף קצת אדם מעופף שני אלו גם כן סותרים ומן הידוע כי כל מה
 שתחיב דבר לענין מה או תשולל אותו ממנו לא יחסר הדבר ההוא אשר
 תחיבהו או תשולל אותו מהיותו (ג) הכרחי אליו או אפשר לו או נמנע

(א) שני משפטים בעלי הקפים - באור מלת הקף ענין
 למעלה שער ל' וכונתו בזה כי כמה שקדם לא דבר
 כי אם משפטים בלתי מוקפים לא בכל ולא בקצת ולא
 באין כל ולא באין אחד כי הדמיון הראשון הוא משפט
 אשוי והשני הוא משפט סתמי עי"ש למעלה שער כ'
 ואולם אם יהיו בעלי הקף אז יחד בעל מלאכה ההגיון
 לסתירה שם בפני עצמו ולא יקרא עוד המתנגדים
 לכד: (ב) ואלו שני מינים - כלומר מיני הסתירה שנים:
 (א) הכרחי ואפשר וכמעט - אצוה נא לפיך באור מלות
 הללו - אחרי שפועלת הנכחה רכה כאלהות ועבדות
 ופדוה כידוע למשכילים כל משפט וכל גזרה אשר
 נש או סותר או מתנגד לנושאו בין שהמשפט פסיכי ובין
 שהוא סולל יקרא כמעט בעצמו וכאומרת ד"מ המשפט
 הוא מקובל הוא בעלת זיוות כמעט כי סגדר המסוגל
 שלא יתאר בזיוות וא"כ הכושר סותר לנושא - וכן אין
 למשל שלש זיוות כמעט כי תבאר כמעט עיון - שלכל
 משלש כהכרח שלש זיוות והנה אם יש לך משפט כמעט
 חרע סותרו הכרחי ד"מ אם תאמר המשפ' הזה מקובל
 הוא בעלת זיוות הוא כמעט חרע ע"כ סותרו כלומר
 אין למסוגל זיוות משפט הכרחי - וכן אחרי שהמשפט
 אין למשל שלש זיוות כמעט לזה סותרו כלומר כל
 משלש הוא בעל שלש זיוות משפט הכרחי - מעשה כל
 משפט שיכלול סתירה בעצמו יקרא כמעט - ואם תמנע
 הסתירה

הרמב"ם שער ד

הפירוש

(ו) והנמנע הכרח' ואיחנו נקרא המחויב
 והנמנע הכרחי' כי איתנו נאמר האדם
 חי בהכרח' והאדם אינו מעופף בהכרח'
 ובאשר אמרנו ד"מ מראובן (ה) בהולדו'
 ראובן זה כותב' או ראובן זה אינו כותב'
 אז נקרא זה המושפט אפשרי באמת'
 ואולם באשר אמרנו בן מעורא הספר'
 ד"מ בעת מציאות (ו) עזרא הסופר' הנה
 לא נקרא זה המושפט אפשרי' אבל
 נקראהו מושפט מחלט' או מושפט נמצא'
 כי כל אפשר אמנם הוא אפשר על
 האמת בעתיד' קודם שיצא מציאות אחד
 משני האפשרי' אבל אחר צאת מציאות
 מה שיצא' הנה הסתלק אותו האפשר'
 כי ראובן העומד אצלנו הוא עומד' ואין
 העמידה אז לא אפשרית' אבל תדמה
 לדבר המחויב בזה אז' הנה בכל השמות
 אשר התבאר ענינם בזה השער' י"ב
 שמות' והם (א) ההתנגדות' (ב) וההפך'
 (ג) והסתירה' (ד) והמתנגדי' (ה) והמתחפזי'
 (ו) ושהם תחת המתחפזים' (ז) והסותרים
 ממין הראשון והסותרים ממין השני'
 הנמנע

הסתירה בהמשפט שסותר לו יקרא הכרחי' ואולם אם לא
 תהיה שום סתירה לא בו ולא בסותרו' אז יהיה משפט
 אפשרי' דמיון לזה מה שהביא הרב ז"ל' אם תאמר כל
 אדם הוא חי' יהיה המשפט הכרחי' לפי מקומו אין אדם
 אחר חי כולל סתירה' בעצמו' אמרי שהמיות הגדר האר'
 ואם אמרנו כל האדם מעופף' יהיה זה המשפט כמכני'
 אמרי שהעופפות כלי כפפים סתירה' ומגדר האדם שלא
 יהיה לו כפפים' ואם תאמר קצת האדם כותב יהיה זה
 המשפט האפשרי' לזו שאין סתירה לא בה' משפט הזאת
 בעצמו ולא בסותרו' אמרי שאין בגדר האדם לא הכתיבה
 ולא הכרח מביעת הכתיבה' כי אם האפשרי' על שניהם:
 (ד) והנמנע הכרח' כלומר כמו המשפט הכרחי אמת
 כהכרח' כן המשפט הנמנע שקר כהכרח' (ה) בהולדו'
 כלומר כל עוד שלא הכריע היות ראובן כותב על בלתי
 כותב לו להפך' יהיה המשפט ראובן כותב משפט אפשרי
 באמת' כלומר מכל דבר אפשר שיהיה אפשר שלא יהיה
 כותב': (ו) עזרא הסופר' כלומר אמרי שההולדו
 הסכות אשר על ידן שכעזרא כותב באמת' כבר יצא
 המשפט הזה' עזרא כותב' מכלל האפשרי באמת' אמרי
 שהכריע היותו כותב על בלתי היותו כן' ועם כל זה אין
 לקרותו משפט הכרחי' כל עוד שלא יקור המשפט
 טכנודו' עזרא בלתי כותב מלהיות אפשרי בעצמו לזה
 יומדו לו בעלי מלאכת ההגיון' אם מיוסד וקראוהו משפט
 מוטלט או משפט נמצא' כלומר משפט אפשרי ששכחצא
 ע"י הסכות אשר הוציאוהו מן הכח אל הפועל' כיוס דבר
 אפשרי שלא יצוה לעולם להיות נמצא' וזה אם לא יהיה
 בכח כלל' ועם כל זה הוא אפשרי' אמרי שלא יהיה
 סתירה לא בו ולא בסותרו אשר זכרנו' ואולם אם יהיה
 אפשרי בכח' בין שיהיה בכח רסוק או בכח קרוב' הנה
 יהיה כמו אמנעי בין נמצא' לאפס' אמרי צא זמן הכס
 א הפועל' ודמה לדבר המקוב' ויקרא מוטלט או נמצא':
 (א) ההתנגדות' (דער געגנזיך) אפשרי: (ב)
 (כ) הפך (דיא לוס קגזרונג) קונטרס ארעט ק:
 (ג) הסתירה' (דער ווידרשפך) קונטרס דיקליא:
 (ד) והמתנגדים' (זעט ג' געזטי): (ה)
 והמתחפזים' (דיא אומגעקעהטי) קונטרס אריא:
 (ו) ושהם תחת המתחפזים' (זיא זיך ווידר שטרטכנדי זעני) קונטרס דיקס אריא:
 (ז) חסדו המהפכים' מוכונט אריא: (ז) והסותרים' (י) חסדו המהפכים'
 (י) הנמנע' (אונגעבליכי) אימסוקיבילע: (ט) האפשרי' (מעגליכי) פוקיבילע: (י) הכרחי'
 כוטוועכנדיג

(כ"ט) הנמצא - (פארשאלדיני) , אוקטו. אלע : (כ"ח) המחלט (י"ג) הנמצא : (כ"ז) הנמצא (י"ב) הנמצא : (כ"ו) הנמצא (י"א) המחלט , או (כ"ד) הנמצא (י"ז) הנמצא (י"ח) הנמצא (י"ט) הנמצא (י"י) הנמצא (י"ג) הנמצא :

פתיחה למפרש לשער ה

בשער הזה ידבר הרב משני משפטים אשר נשאל השלם הוא כ"ח הנמצא וכ"ט הנמצא הוא נשאל השני , ואיכות שניהם שזה שיהם או שניהם ממנינים או שניהם שוללים , ויבאר איך יקראו בשם לכל א' פן מלפני ההתפכות הזאת , ויבאר איך יקראו , ואזכיר כללים נכונים , ואריב , התייחסך ומחי אל יתקן :

שער ה

שער ה

(א) מעויף . נושא זה המשפט האדם , וכשלו ממשפך , ואם הפכנו וחסור כשואו לבוש או כשואו לכשואו , והאמר לא מעופף אחר אדם , או חסור האיכות דהיינו פלינות המשפט : (ב) והכמות . דהיינו הקף לא אחר , וגם יבאר צדק כמו זהיה , ולא יקרא הפוך המשפט או משפט מהוקף : (ג) והאיכות . כמו שיבאר למטה , כי אין שפירת הכמות הכרמי לו : (ד) אדם חי . אם תשמור הכמות והאיכות אתה כל חי אדם , יהיה המשפט כוזב , ויקרא הפוך המשפט , או משפט הפוך , ואולם אם תסבה הכמות ותאמר קצת החי אדם , יהיה המשפט צדק ויקרא הפוך המשפט או משפט מהוקף . ושמור זה הכלל בידך כל משפט מחיב מתחפך וכשאר צדק , אם תעזב הכמות , ובקצתם חוכל לשמור גם הכמות , כי אם יהיה המשפט ח"קוי , כבר יתהפך וישאר צדק אחרו שעל כרחך חסוכים למושא מקצת הנשוא , כי כהיות אשר ב' הוא מקצת ח' מן הכמנע שלא יהיה דבר מ"כ ב' ח' כקצת ב' א' . ד"מ אם אמרת קצת העשירים אהני האמת , ע"כ שבם קצת מאהבי האמת עשירים . ואם יהיה המשפט כללי , לפעמים יתהפך בלי שנוי הכמות , כגון אם אין כלל הנשו' מה שלא יכנס תחת גדר הנשוא . כגון אם אמרת כל גבור כוכב את יצרו שבוה אין הנשוא יותר כולל מן הנשוא , לכן אם הרצה תהפוך המשפט בלי שנוי הכמות , ותאמר כל כוכב את יצרו גבור , ולפעמים תצטרך לשנות הכמות , כגון אם יהיה הנשוא יותר כולל מן הנשוא ד"מ אם האמר כל אדם חי הבה הנשוא יותר

כל - מ' משפט שיהפוך נשואו לנשואו , ונשואו לנשואו , אם נשאר צדק כמו - שהיה , קראנו אותו הפוך המשפט , ואם לא יעמוד הצדק , אבל יבוא נקרא זה הפוך המשפט , או משפט הפוך דמיון זה אמרנו לא אדם אחד (א) מעופף , והפוכו לא מעופף אחד אדם , זה נקרא הפוך המשפט , שהוא ישמור האיכות (ב) והכמות והצדק , ועקר הכלל שישמור הצדק (ג) והאיכות , אבל אם תאמר כל - (ד) אדם חי , הנה אם תאמר קצת החי אדם היה זה הפוך צדק , כי הוא אמת , ואולם אם נהפכהו בשנאמר כל חי אדם , הנה יהיה זה הפוך , ולא הפוך . הנה כלל השמות שעניניהם מפורשים בזה השער :

ארבעה

כולל מן הנשוא . לכן אם הרצה להפוך אותו לא יאר צדק ולוי שחשוב הכמות ותאמר קצת החי אדם , כי באמת אין אין כל חי אדם , ואם יהיה המשפט שולל כללי לעולם יתהפך בלי שנוי הכמות וישאר צדק , אחר שאם שלל ד"מ ב' מכל א' ע"כ שהשולל גם א' מכל ב' , אם אין אדם מעופף א' כש אין מעופף אדם , ואם אין אינן קויע כשאין מי אינן ואולם

הרמב"ם שער ה ו

הפירוש

ארבעה הם' והם (א) הפוך המשפט
 (ב) הפך המשפט' (ג) משפט מהפך
 (ד) משפט הפוך ;
 פרופוזיציות: (ג) משפט מהפך' (אוס גיקערטר זאץ), פרופוזיציו קוואערזא: (ד) משפט הפוך' (ער דרעהטר זאץ) , פרופוזיציא אינוורזא :

פתיחה למפרש לשער ו

אמר המפרש ברוך המלמד ללמוד כינוש כינוש ומאיר עיניו שכלו ללמוד כחוס מן המפורש , והנלתי ידוע מן הכודע עד כי ועלה מעלה מעלה אל כחוס מכל כחוס וכעלם מכל כעלם , ועל אל אליהם השם מוסך שהרו ידבר בטליות , ולא יגיע האדם אל השגת המושכלות הרמות , כי אם באמצעות ההקש' השכלי והמופת , דהיינו על דרך הטבע והתולדות ולא בחכמה גרידא מאת חזון הדעה כאשר יארע לכחיות אשר רופה עליהם , שהם אינם זריזין להקש ולהכונה שכלים , והי' המוסף מחובר מהקשי רכי' משולכי' כמין קולם , ראשו סאמד לחזון במושכלות הראשונ' , אשר אין ספק בהם , והשני מגיע אל הקירות פגגכות , ד"מ מושכל ראשון שכל מורכב מאחד לתקין אשר מהם מורכב , לזה כל מורכב מחודש , ואשרי שאין דבר מחודש מוכרח המציאות , א"כ אין מורכב מוכרח המציאות , ולזה מציאות המורכב מקרה קרה לו , וכן יעלה השכל ממדרגה למדרגה ומתולדה לתולדה עד הגיעה אל מסוה מפניה , והנה לא תשיג הכפס שום מושכל נגבב כי אם בהקשה , דהיינו שתחבר פני משפטים , ותתכוון על התולדה הגוללת מכין שניהם ד"מ אט הנמין על חלקיו וגופי ואיכריו , ותאמר גופי מורכב , ואח"כ תשוטט כרע יוכיח ותזכור כי כל מורכב מחודש , אז תשיג התולדה הגוללת מבין שני המשפטים הללו , דהיינו אט כן גופי מחודש , וכן ההקש הזה , דרכי התורה והשכל אשהו , וכל אמת ואמת נדק יחריו , א"כ דרכי התורה והשכל נדקו יחדיו וכדוש' , וידוע לך כמעט ההשכלה שיש משפטי' שוני' שאין ביניהם שום מחור והרכבה כלל והם א"כ לא יכנסו בכלל ההקשים ויש מהם שביניהם מחור והרכבה , אלא שלא יולד מהם שום תולדה נודקת והם הקשים העקרים לא יולדו , ויבאר לך הרב הכה בליזה מן הדרכים יולד ההקש , ובליזה מהם ישאר עקר , ואחיה הקורא כין תכין את אשר לפניך כיוהו יסוד המקורה השכלית , ומואל הנכונה ;

שער ו

שער ו

ידוע עם מעט התבוננות' פי כל שני
 משפטים (א) נגדלים לא יתחב
 מהם דבר בקל באמרנו עד מ בר אדם חי
 וכל אש נמה' וכל שלג קר' וכן אם הרבות המשפטים הנבדלים הרבה מאוד' לא יתחב מכללם דבר אחר' ואם השתתפו במין אחד מן השתוף עד שיתחב מהם יחד משפט אחר אז יקרא הקשי' וכל אחד משני המשפטים' אז יקרא הקדמה' והמשפט השנישי המתחב מחבור שתי ההקדמות יקרא

יקרא תולדה ויקרא ג' הרדיפה דמיון
 זה אמרנו כל אדם חי וכל חי (ב) מרגיש
 המתחבב מחבור זה בהכרח הוא כל אדם
 מרגיש וזאת היא התולדה המתחייבת
 בהכרח מזה החבור ואולם אם התבונן
 בזה אשר המשגנו בו תמצא חלקי התקש
 ג' חלקים כי כל משפט הוא שני חלקים
 כמו שבארנו נשוא ונושא והנה נפר
 השתוף בין שני המשפטים (ג) בחלק
 אחר והנה הם שלשה חלקים החלק
 המשתף לשני המשפטים נקרא גבול
 אמצעי החלקים הנבדלים נקראים (ד)
 הקצוות (ה) והבור שניהם התולדה או

חי מרגיש משתחפים לפי ששוא המשפט הרלוטין הוא
 כעצמו כושל המשפט השני ומכין סובבתם וולד לנו
 משפט שלישי המחבר כושל הראשון עם כושל השני כי
 אחרי פלמרח כל אשר יכנס תחת גדר הסי הוא מרגיש
 והוספת ולמרח שכל אדם יכנס תחת גדר הקוגי כולל
 שהוא חי א"כ כל אדם מרגיש בהכרח (ג) בחלק
 אחד כלום שלשני המשפטי תקמשוף אס שישהתפו
 כושל או כושל או או שכושא האס בעצמו יהיה כושל
 השני ולא ישאר א"כ כיוס שלש סלקים כגון כמשל
 סלפכינו אדם חי מרגיש (ד) הקצוות ד"ת כשהקש
 שלשנינו הקרא מלחסי סיכר השמשו ושלוח אדם
 ומרגיש הקראכה הקצוות (ב) החבור הקצוות ד"ת כל
 אדם מרגיש מרגיש מרגיש אדם נקרא התולדה או
 הרדיפה () בשני חלקי התולדה כלומר אחרי שראית
 שהתולדה לא תחדם שום סיק כי אם החבר הקצוות
 והם החלקים אשר לא ישתחפו כשזי ההקדמות ד"ת
 אדם מרגיש כאשר כירנו א"כ הסיס המיד תחת
 מקצוות כושל התולדה והשני כושל וכעלי ההגיון
 קראו

הרדיפה והתבונן ג' (ו) בשני חלקי התולדה כי הנשוא בתולדה הוא אשר יקרא מן
 התקש הקצה הראשון והנדול והתקדמה ההיא מן התקש אשר בה הקצה הראשון
 והנדול תקרא ההקדמה הנדולה ונושא התולדה הוא אשר יקרא מן התקש הקצה
 האחרון והקטן וההקדמה מן התקש אשר בה הקצה הקטן ההוא היא אשר נקראת
 ההקדמה הקטנה המשל בזה שנאמר כל ג' הוא א' וכל א' הוא ב' ויחייב מזה
 שחיה התולדה ב' ג' הוא ב' או כל ג' הוא א' וא' איננו ב' א"כ אין דבר מג' ב'
 ואנחנו נקרא נושא הדרוש בהקדמה הראשונה שהוא ג' הקצה הקטן וההקדמה
 שבה הקצה הקטן ההקדמה הקטנה ונשוא הדרוש בהקדמה השנית שהוא ב' הקצה
 הנדול וההקדמה שבה הקצה הנדול ההקדמה הנדולה והגבול המשתף ביניהם
 שהוא א' הגבול האמצעי ונקראת ההקדמה אשר בה הקצה הקטן הקטנה ואשר
 בה הקצה הנדול הנדולה ונחזור משלנו כדי שנוסיף לשמות באור והתקש אשר
 המשגנו בו הוא כל אדם חי וכל חי מרגיש ותולדת זה התקש היא כל אדם מרגיש

וְחִלְקֵי זֶה הַהֶקֶשׁ שְׁלֹשָׁה הָאֲדָמִים 'וְהָחִי'
 וְהַמְרָגִישׁ וְהַגְּבוּל הָאֲמִצְעִי מִמֶּנּוּ הוּא הָחִי'
 וְהַקְצוּת הֵן הָאֲדָמִים וְהַמְרָגִישׁ - וְהַקְצָה
 הַקָּטָן וְהָאֲתָרוֹן הוּא הָאֲדָמִים - וְהַקְצָה
 הָרֵאשׁוֹן וְהַגְּדוֹל הוּא הַמְרָגִישׁ - וְהַהֶקְדָּמָה
 הַקָּטָן הִיא אֲמִרְנוּ כָּל אֲדָמִים חִי וְהַהֶקְדָּמָה
 הַגְּדוֹלָה הִיא אֲמִרְנוּ כָּל חִי מְרָגִישׁ - הֵנָּה
 כְּבֵר הַתְּבָאָרוֹ עֲנִינֵי אֵלֹהֵי הַשְּׁמוֹת - וְהֵם
 גְּדוּלֵי הַשְּׁמוֹת אֲשֶׁר יִדְעָהֶם רְאִינָה
 בְּמִלְאֶכֶת הַהֲגִיּוֹן - הֵנָּה כָּל הַשְּׁמוֹת אֲשֶׁר
 הַתְּבָאָרוֹ עֲנִינֵיהֶם בְּזֶה הַשְּׁעָר - וְיֵא שְׁמוֹת
 הֵם - וְהֵם (א) הַהֶקֶשׁ (ב) הַהֶקְדָּמָה (ג)
 הַתּוֹכְדָה (ד) הַרְדִּיפָה (ה) הַגְּבוּל הָאֲמִצְעִי
 (ו) הַקְצָה הָרֵאשׁוֹן (ז) הַקְצָה הָאֲתָרוֹן (ח)

קראו לנשוא החולדה , הקצה הראשון והגדול , ולנשוא
 הקצה האחרון והקטן , ולזה ההקדמה שאר כה הקצה
 הראשון והגדול שהוא נשוא החולדה , תקרא ההקדמה
 בגדול , ואשר בה הקצה האחרון והקטן , תקרא ההקדמה
 הקטנה , משתה כל הקצה מחובר טעמים משפטי משתי
 הקדמות וחולדה אחת , ההקדמה האחת מחבר הקצה
 הגדול עם הגדול האמצעי , ד"מ כל מי מרגיש , והיא
 ההקדמה הגדולה , והשניה מחבר הקצה האחרון עם
 הגבול האמצעי , ד"מ כל אדם חיי , וטעם ההקדמה
 הקטנה , וכחולדה אחת : והגבול האמצעי מחבר הקצוות
 ד"מ כל אדם מרגיש : (א) הקצה כלל"ע (איינו שלום
 רצון) , קוללוגיסמוס : (ב) ההקדמה - (עלרדד
 זאען) , פריפוזיטיו פרימיט : (ג) החולדה (ד) הרדיפה
 (שלוס זאען) , קונקלוזיו , קונקוויפנציו : (ה) הגבול
 האמצעי - (דע מיטל גליד) , טערמינוס טערמינוס :
 (ו) הקצה הראשון - (דע אכר גליד) , טערמינוס מליור :
 (ז) הקצה האחרון - (דע אכטר גליד) , טערמינוס
 מיכור : (ח) ההקדמה הגדולה - (אכר זאען) ,
 פראפאזיטיו מליור : (יא) ההקדמה הקטנה - (דער
 אונטר זאען) , פראפאזיטיו מיכור :

הקצה הגדול' (ט) הקצה הקטן' (יוד) ההקדמה הגדולה' (יא) ההקדמה הקטנה' :

פתיחה למפרש לשער ו

אמר שמענו כבר הודעתיד כוחה בעלי הרגיון לכאר לנו דרכי ההקשה והמופת , אשר על יד יסלף האדם
 סממכיל מן המושגים והמושכלות הראשונות אשר לא תפוק אמתם אל רום הפממות - לכרר האמת קר
 השקר ויביע אל ההכרה האמתית כלמודיות וככל פכמה ומדע וקר , וזן אמת שהשקש הפשיג ידרוש לפעמי' כחכמות
 בעלמות ולא יתן אל לכו דרכי הסקס הללו , אשר על ידם השכיל אמתות הדברים , אלא שצם כל זה לא קר מהשתתח
 זס - אמרו שהן הן הדרכים אשר הטכיע היוצר ביצורים , ואין לקור מהם ימין או שמאל - כי אס על דרך הפעשה
 ריודל אמת אדון הכחול , ואולם כל משכיל טכיע לא יש ג שום מושכל ולא ידענה כי אס באמצעות הדרכי' שוכרנו -
 אלא לפעמי' לא יתכוין בהשתמשו בהם , וידמה לו כאילו הביע אל המקורם בהשקפה אמת מכלתי השען על משענת
 קנה שהגיון , והרי כולל האדם המשתמש באבריו וגידיו ועורקיו מכלתי הכין איך יתכופשו פגיודין , ומי מכייעם ואיך
 יכיעו בגידיו את העורקים , והעורקים את העצמות וכו' - או כאלים המשתמש בכלי הדבור והלשון - ולא ישים אל לב
 להבין דרכי השמוש בהם , כאשר יעשה המדקדק הקורק אחר מונל כל הכרה והכרה - והנה בעל ההגיון כערך אל
 הדבור הפנימי השמעה , כמו המדקדק כערך אל הדבור הפיזי והכסוי - או כערך הקורק הבטעי והרופל הפומן
 סכקי כפלאכת כחום כל כשר אל חנועות הג' שסול ישתדל לידע טכע כל חנועה מתכויעות האכרי' , ומי מולידין ,
 איך כרגע קטן תחדש חנועה הגוף מסען הכעש וכדומס : וידוע שתועלת הפקירות שללו רכס עד מאוד - והנה
 מואר

מכאן מזה שקדם בכל מקום המונח משלש משפטים דכיונו משהי הקדמות ומחולקת • ולולא סתם התפנה שתי
הקדמות כסלק אחר • לא חולד מביניהם התולדה • והשתיף ההוא כבר יוכל להיות שלש אופנים אם שיהיה נוסף
אחד משותף לשני • או שיהיה נוסף אחד משותף לשניה • או שיהיה נוסף האחת בשני ממשל השלשה • כדל
שלש אופנים הנקראים לבעלי הסגיון תמונות כהקם :

שער ז

ובמה שהקדמו התבאר כי השתיף הנזכר בין שתי ההקדמות אם שיהיה הנבול
האמצעי נושא לאחת משתי ההקדמות • ונשוא באחת • כמו ההקדמה
שהבול שלנו • באמרנו כל אדם חי • וכדחי מרגיש • וכל מה שיתחבר בזה דרך מן
החבור • נקראהו התמונה הראשונה מן ההקש • ואם שיהיה הנבול האמצעי נושא
בשתי ההקדמות יחד • באמרנו כל אדם חי • ואין אבן חי • וכל מה שיתחבר מזאת
ההרכבה נקראהו התמונה השנית מתמונת ההקש • ואם שיהיה הנבול האמצעי נושא
בשתי ההקדמות יחד • באמרנו כל חי מרגיש • קצת החי לבן • וכל מה שיתחבר מזאת
ההרכבה • נקראהו התמונה השלישית מן ההקש • הגנה שהיינה תמונת ההקש שלש •
ודע כי לא מקר שני משפטים אשר ישתתפו בנבול האמצעי על אחת מאלו שלש
הדרכים • יהיה מהרכבתם

(א) הקש כלי ספק • נאור כל אלה עד סוף השער הנזכר • כי שם
בסוף נאורנו למה שלא מן האחר • כי שם
מקומו סגור לנו :

התמונות יפלו בו חבורים • ויהיה כדלם
בשלוש התמונות (ב) מאה ושמונה חבורים • ואשר הם הקשים באמת יולידו באלו
החבורים • והם (ג) יר חבורים • כל חבור יקרא מין • יש מהם ארבעה מינים בתמונה
הראשונה • וארבעה בתמונה השנית • וששה בתמונה השלישית • וכבר כתבו וסדרו
אותם עד שתאמר ד"מ • זה ההקש הוא המין הרביעי מן התמונה הראשונה • וזה
ההקש הוא המין השלישי מן התמונה השנית • וזה ההקש הוא המין החמישי מן
התמונה השלישית :

באור שלא מן המאמר

פרוש על באור שלא מן המאמר

(א) כתמונה הראשונה • סוף על הדרך שזכר הרמב"ם • (ב) בתמונה הראשונה • (ג) צריכה שתהיה
הקמנה

הרמב"ם שער ז

הפירוש

(ג) הקטנה מחיבת (ד) והגדולה כוללת (ה) הקודם . והיוו אלס יהיה הגבול האמצעי נוסף בלחם משתי ההקדמות וכשוא בלחם מהן . כגון כל אדם חיוכל מי מרגיש . א"כ כל אדם מרגיש : (ב) צריכה שהיה . כלומר לא תחויב החולדה לולא שהיה על הדרך הזה : וראו

(ג) הקטנה מחיבת . דהיינו שהחבר הקצה האמרון עם הגבול האמצעי . ותאמר כל אדם מי . וככלל צריך שהגיד נוסף ג' יש לו נשוא א' ויהיה ג' הקצה האמרון . א' הגבול האמצעי : (ד) והגדולה כוללת . כלומר ההקדמה הגדולה או תחייב הקצה הראשון לכל אישי הגבול האמצעי . ותאמר כל א' יש לו ב' ויהיה ב' הקצה הראשון . ואז תחייב החולדה בחבור הקצות ותאמר ג' יש לו ב' כגון כל מי מרגיש וזהו שהיה החולדה א"כ כל אדם מרגיש . או שההקדמה הגדולה תשלול הקצה הראשון מכל אישי הגבול האמצעי . ותאמר כל א' איננו ב' . ואז תשלול החולדה מהגבול הקצות לאמור ג' אין לו ב' . כגון אין מי אכן . ואז תהיה החולדה . א"כ אין אדם אכן . מעשה הקפי בהמונה הראשונה על ארבעים אופנים ויקראו מיני החמוכה או המכור . המין הראשון כזה . כל (א' הוא ב') . (כל ג' הוא א') . א"כ כל ג' הוא ב' . ד"מ (כל מי מרגיש) . כל אדם הי אמי . א"כ כל אדם הוא מרגיש . המין השני כזה (אין א' הוא ב') . (כל ג' הוא א')

(א) . א"כ אין ג' הוא ב' . ד"מ (אין נכרס ממויב המז אוח) . (כל ג' הוא א') . א"כ אין ג' הוא ב' . ד"מ (כל מי מרגיש) . כל אדם הי אמי . א"כ כל אדם הוא מרגיש . המין השני כזה (אין א' הוא ב') . (כל ג' הוא א')

(א) . א"כ אין ג' הוא ב' . ד"מ (אין נכרס ממויב המז אוח) . (כל ג' הוא א') . א"כ אין ג' הוא ב' . ד"מ (כל מי מרגיש) . כל אדם הי אמי . א"כ כל אדם הוא מרגיש . המין השני כזה (אין א' הוא ב') . (כל ג' הוא א')

(א) . א"כ אין ג' הוא ב' . ד"מ (אין נכרס ממויב המז אוח) . (כל ג' הוא א') . א"כ אין ג' הוא ב' . ד"מ (כל מי מרגיש) . כל אדם הי אמי . א"כ כל אדם הוא מרגיש . המין השני כזה (אין א' הוא ב') . (כל ג' הוא א')

(א) . א"כ אין ג' הוא ב' . ד"מ (אין נכרס ממויב המז אוח) . (כל ג' הוא א') . א"כ אין ג' הוא ב' . ד"מ (כל מי מרגיש) . כל אדם הי אמי . א"כ כל אדם הוא מרגיש . המין השני כזה (אין א' הוא ב') . (כל ג' הוא א')

(א) . א"כ אין ג' הוא ב' . ד"מ (אין נכרס ממויב המז אוח) . (כל ג' הוא א') . א"כ אין ג' הוא ב' . ד"מ (כל מי מרגיש) . כל אדם הי אמי . א"כ כל אדם הוא מרגיש . המין השני כזה (אין א' הוא ב') . (כל ג' הוא א')

(א) . א"כ אין ג' הוא ב' . ד"מ (אין נכרס ממויב המז אוח) . (כל ג' הוא א') . א"כ אין ג' הוא ב' . ד"מ (כל מי מרגיש) . כל אדם הי אמי . א"כ כל אדם הוא מרגיש . המין השני כזה (אין א' הוא ב') . (כל ג' הוא א')

(א) . א"כ אין ג' הוא ב' . ד"מ (אין נכרס ממויב המז אוח) . (כל ג' הוא א') . א"כ אין ג' הוא ב' . ד"מ (כל מי מרגיש) . כל אדם הי אמי . א"כ כל אדם הוא מרגיש . המין השני כזה (אין א' הוא ב') . (כל ג' הוא א')

(א) . א"כ אין ג' הוא ב' . ד"מ (אין נכרס ממויב המז אוח) . (כל ג' הוא א') . א"כ אין ג' הוא ב' . ד"מ (כל מי מרגיש) . כל אדם הי אמי . א"כ כל אדם הוא מרגיש . המין השני כזה (אין א' הוא ב') . (כל ג' הוא א')

(א) . א"כ אין ג' הוא ב' . ד"מ (אין נכרס ממויב המז אוח) . (כל ג' הוא א') . א"כ אין ג' הוא ב' . ד"מ (כל מי מרגיש) . כל אדם הי אמי . א"כ כל אדם הוא מרגיש . המין השני כזה (אין א' הוא ב') . (כל ג' הוא א')

(א) . א"כ אין ג' הוא ב' . ד"מ (אין נכרס ממויב המז אוח) . (כל ג' הוא א') . א"כ אין ג' הוא ב' . ד"מ (כל מי מרגיש) . כל אדם הי אמי . א"כ כל אדם הוא מרגיש . המין השני כזה (אין א' הוא ב') . (כל ג' הוא א')

(א) . א"כ אין ג' הוא ב' . ד"מ (אין נכרס ממויב המז אוח) . (כל ג' הוא א') . א"כ אין ג' הוא ב' . ד"מ (כל מי מרגיש) . כל אדם הי אמי . א"כ כל אדם הוא מרגיש . המין השני כזה (אין א' הוא ב') . (כל ג' הוא א')

וכאן דוקא כוללת (ו) השניות משתתפת
 לה בכמות ונבדלת ממנה באיכות (ז) וזה
 בהקדמו ובתולדו ורצוני בשתוף בכמות
 בהקדמות שישמר סדר הכללות וי' ל'
 שתהיה על ב' פנים הגדולה כוללת (ח)
 כמו הראשונה ורצוני בהבדל באיכות כי
 השנית תוסף על הראשונה בהקדמה
 הקטנה שאינה צריכה שתהיה מתיבת
 בקטנה ובה בעצמו תחסר מוכנה שלא
 תוריד מתיבת ורצוני בתולדה שיתולד
 ג' כוללת כמו הראשונה ורא' תוליד
 מהיבת

בתמונה הראשונה זכר טרם מענין התולדה וזו' ק' ודע
 שאף אם אמרנו בתמונה הראשונה טקטנה דוק' מתיבת
 מ"כ' כ' קטנה לפעמים שהקדמה הקטנה מראה
 כמראה המשפט השולל והיא מתיבת כלתה ד"מ' אם
 האמר כל ג' אינו א' וכל שאינו א' אינו ג' א"כ
 אין ג' ב' הנכס אינו ג' וכל שאינו ג' אינו מתחלק
 א' כ' אין ככס מתחלקת ההקס הזה הוא מן התמונה
 הראשונה ומ"מ הקטנה דומה לשוללת אלא שהאמר
 ענין תמין כי פלת איכה בהקדמה הקטנה איכנה תמין
 השולל כי אם חלק מהכסוף כאשר הוא חלק מנושא
 הגדולה כי באמר כל שאינו א' הרי הוא כ' אינו א' אמת
 כל דבר שאינו א' וכן הדין לקטנה כי באמר ג' אינו
 א' כאשר ג' הוא דבר שאינו א' וזה כבר שב נושא
 הגדולה להיות כשוא הקט' כ' אינו א' בשלילה וזה ממה
 התמונה הראשונה ותדע שוללת כך איך תולד התולדה
 מכיון שתי הקדמות השוללות וזה מן הנכסע ושומר
 זה הכלל בידך: (ו) השניה משתתפת לה בכמות כלומר
 שכמות התמונה השני' שזה לכמות התמונה הראשונה א'
 שהיא כדלת המכה באיכות: (ז) וזה בהקדמה ובתולדה
 ושתי יבאר דבריו וכדי להקל על המעיין אקדים לך שהאות א'
 והוא א"כ בה הגבול המשחק הוא ירמוז גם בכאן עליו ויהיה א"כ
 הראשונה על משיגי המין או הסי' והוא א"כ בה הקצה הגדול
 המשחק והאות ג' הרוז בתמונה הראשונה על איזה פרט
 מפרטי המין או הסוג והוא א"כ בה הקצה הקטן הוא
 ירמוז גם בכאן עליו ויהיה א"כ גם בכאן הקצה הקטן ויהיה א"כ
 כמו הראשונה התמונה השניה היא על ארבעה אופנים ויקראו
 ארבעה מינים המין האחד (אין אחד מן א' א'
 כל ג' ב' א"כ אין אחד מ' א' ד"מ אין אחד מהמשלשי'
 בעליו ארבעה זלעו' כל מרובע בעל ארבעה זלעות
 א"כ אין מרובע משנס המין השני (כל א' ב') (אין ג' ב')
 א"כ אין ג' א' ד"מ כל משלש בעל שלש זלעות אין
 מרובע בעל שלש זלעות א"כ אין מרובע משלש והמין השלישי'
 (אין א' ב') (קצת ג' ב') א"כ קצת ג' אינו א'
 ד"מ אין אחד מהמשלשים בעל ארבע זלעות קצת
 הזרות בעלי ארבע זלעות א"כ קצת הז' רות אינם
 משלשים המין הרביעי כזה (כל א' ב') (קצת ג' אינו ב')
 א"כ קצת ג' אינו א' ד"מ כל משנס בעל שלש זוויות קצת
 הזרות אין להן שלש זוויות א"כ קצת הזרות אינם
 משלשים סימן לתמונה השניה שיהיה כשוא הגדולה
 הוא בעצמו כשוא הקטנה וכלל התמונה השניה כזה
 הדבר אשר לא ישיגוהו משיגי המין או הס' הדבר
 ההוא לא יכנס תחת המין או הסוג ההוא מעשה יבוארו
 דבריו הרב ז"ל כי הנה ככל המדות הללו הגדולה
 כוללת ואולם תהיה פעמים מתיבת ושעמים
 שוללת לפי שהיא תכאר משיגי המין או הס' והס'
 או שוללים או מתיבים כמו בתמונה הראשונה
 והקטנה